

Biodiversiteetti osaksi organisaation vastuullisuusraportointia

Saana Ehanto

Julkaisuvuosi **Laurea**

Laurea-ammattikorkeakoulu

Biodiversiteetti osaksi organisaation vastuullisuusraportointia

Saana Ehanto
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2023

Saana Ehanto

Biodiversiteetti osaksi organisaation vastuullisuusraportointia

Vuosi 2023 Sivumäärä 43

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda toimeksiantajalle suuntaviivat yritystoiminnan riippuvuuksien ja vaikutusten luontoon, sekä luontoon liittyvien oman toiminnan riskien ja mahdollisuuksien tunnistamiseksi. Opinnäytetyön tarkoitus oli auttaa toimeksiantajaa TNFD-viitekehyksen mukaisen työn aloittamisessa osana toimeksiantajan muuta vastuullisuustoimintaa. Opinnäytetyön toimeksiantaja on Kojamo Oyj. Kojamo on Suomen suurin yksityinen kiinteistö-sijoitusyhtiö ja yksi suurimmista investoijista Suomessa.

Opinnäytetyön tietoperusta rakentui biodiversiteetin, luontokadon, vastuullisuusraportoinnin, sekä vastuullisuuden olennaisuusanalyysin käsitteisiin perehtymiseen, sekä TNFD-viitekehyksen merkitykseen ja sisältöön. Tutkimus toteutettiin laadullisen, eli kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmiä käyttämällä. Tutkimuksessa käytetyt menetelmät olivat desk research-tutkimus, benchmarking-vertailuanalyysi, sekä puolistrukturoidut asiantuntijahaastattelut.

Opinnäytetyön tuloksena toimeksiantajalle tuotettiin tiekartta TNFD-viitekehyksen käyttöönoton tukemiseksi. Tiekartta ohjaa toimeksiantajaa prosessissa yritystoiminnan riippuvuuksien ja vaikutusten luontoon, sekä luontoon liittyvien oman toiminnan riskien ja mahdollisuuksien tunnistamisessa. Tiekartta auttaa toimeksiantajaa ottamaan biodiversiteetin osaksi organisaation vastuullisuustoimintaa ja -raportointia, ja lopulta ottamaan TNFD-viitekehyksen osaksi organisaation vastuullisuusraportointia.

Johtopäätöksissä todettiin, että biodiversiteettityö ja biodiversiteetin rooli vastuullisuusraportoinnissa on monella organisaatiolla vasta vähäinen ja että biodiversiteettityö kannattaa aloittaa tunnistamalla biodiversiteetin kannalta olennaisimmat tekijät oman liiketoiminnan alalla. Johtopäätöksissä todettiin myös, että TNFD-viitekehys on vielä erittäin vähäisellä käytöllä kiinteistöliiketoiminnan alueella, mikä todennäköisimmin johtuu siitä, että viitekehys oli opinnäytetyön kirjoittamisen aikana vasta beta-versiossa. Tutkimus olisi hyödyllistä toistaa siinä vaiheessa, kun useampi organisaatio on raportoinut täysin viitekehyksen mukaisesti. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää biodiversiteettityön ja TNFD-raportoinnin aloittamisen tukena toimialasta riippumatta.

Asiasanat: luontokato, luonnon monimuotoisuus, vastuullisuusraportointi, vastuullisuuden olennaisuusanalyysi, TNFD

Saana Ehanto

Biodiversity as part of an organisation's sustainability reporting

Year 2023 Pages 43

The aim of the thesis was to create guidelines for the client to identify the dependencies and impacts of business operations on nature, as well as the risks and possibilities of their own operations related to nature. The purpose of the thesis was to help the client to start work under the TNFD framework as part of the client's other sustainability work. The client of the thesis is Kojamo Oyj. Kojamo is the largest private real estate investment company in Finland and one of the largest investors in Finland.

The knowledge base of the thesis was built on familiarity with the concepts of biodiversity, loss of nature, responsibility reporting, and materiality analysis of responsibility, as well as the purpose and content of the TNFD framework. The research was carried out using methods of qualitative research. The methods used in the study were desk research, benchmarking, and semi-structured expert interviews.

As a result of the thesis, a roadmap was produced for the client to support the implementation of the TNFD framework. The roadmap guides the client in the process of identifying business dependencies and impacts on nature, as well as the risks and opportunities of their own operations related to nature. The roadmap helps the client to incorporate biodiversity into the rest of the organization's responsibility activities and reporting, and ultimately to incorporate the TNFD framework into the organization's responsibility reporting.

The conclusions stated that biodiversity work and the role of biodiversity in sustainability reporting are only minor for many organisations and that it is worthwhile to start biodiversity work by identifying the most relevant factors for biodiversity in the field of one's own business. The conclusions also stated that the TNFD framework is still in very little use in the real estate business area, most likely due to the fact that the framework was only in the beta version at the time of writing the thesis. It would be useful to repeat the study when more than one organisation has reported fully in line with the framework. The results of the thesis can be used to support the initiation of biodiversity work and TNFD reporting, regardless of the industry.

Keywords: loss of nature, biodiversity, responsibility reporting, materiality analysis of responsibility, TNFD

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet, tutkimuskysymykset ja kehittämistehtävä... 6	
1.2	Opinnäytetyön rakenne	7
1.3	Toimeksiantajan esittely	8
1.4	Toimeksiantajan vastuullisuustyö.....	9
1.5	Tietoperusta, keskeiset käsitteet ja lähdeaineisto	10
2	Luontokato	10
2.1	Biodiversiteetti	11
2.2	Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen	12
2.3	Luontokadon pysäyttäminen.....	12
3	Vastuullisuusraportointi	13
3.1	Raportointistandardit ja -viitekehykset	14
3.2	Vastuullisuuden olennaisuusanalyysi	14
4	TNFD.....	16
4.1	TNFD-viitekehyksen kehitys	16
4.2	TNFD-viitekehyksen tavoitteet.....	17
4.3	TNFD-viitekehyksen sisältö	17
4.3.1	LEAP-prosessi.....	18
4.3.2	Raportointisuositukset	19
5	Tutkimusmenetelmät ja analysointi	20
5.1	Tutkimusmenetelmät ja aineiston hallinta.....	21
5.1.1	Desk research	21
5.1.2	Benchmarking	22
5.1.3	Asiantuntijahaastattelut	23
5.2	Analysimenetelmät	25
6	Tulokset ja yhteenveto	25
6.1	Mitä TNFD-viitekehyksen sisältö merkitsee kiinteistöliiketoiminnalle?	26
6.2	Miten kiinteistöalan organisaatiot ovat ottaneet TNFD-viitekehyksen osaksi vastuullisuustoimintaansa?	29
6.3	Miten TNFD-viitekehyksen mukainen työ kannattaa aloittaa?.....	30
7	Johtopäätökset ja pohdinta.....	32
7.1	Johtopäätökset	32
7.2	Pohdinta	34
	Lähteet	37
	Kuviot.....	40
	Liitteet	41

1 Johdanto

Luonnon biodiversiteetin laajamittainen heikkeneminen, eli luontokato, muodostaa ilmaston lämpenemisen kansaa ekokriisin, joka muuttaa maailmaa ja yritysten toimintaympäristöä monella tavalla. Ihmisten ja organisaatioiden toiminta on riippuvaista luontopääomasta ja luonnon tarjoamista palveluista, ja edetessään luontokato voi pysäyttää yksittäisen organisaation, kokonaisen toimialan tai ihmisyhteisön toiminnan. (Sihvonen ym. 2022, 17.) Joulukuussa 2022 YK:n luontokokouksessa sovittiin maailmanlaajuisesti 30 prosentin suojelutavoitteesta maa-, sisävesi-, rannikko-, ja merialueiden osalta sekä siitä, että vähintään 30 prosenttia jo heikentyneistä maa- ja vesiekosysteemeistä tulee ennallistaa vuoteen 2030 mennessä. Sopimuksen mukaan valtiot tulevat myös edellyttämään suuria yrityksiä ja rahoituslaitoksia arvioimaan toimintansa vaikutuksia luonnolle. (Valtioneuvosto 2022.)

Vastuullisuusraportointi auttaa organisaatioita viestimään systemaattisesti ja läpinäkyvästi toiminnastaan vastuullisuuden näkökulmasta. Vastuullisuusraportointi pyrkii tarjoamaan luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa organisaation toiminnasta, vastuullisuustavoitteista, saavutuksista ja siitä, kuinka se edistää vastuullisuustavoitteitaan tulevaisuudessa, sekä tarjoaa selkeitä mittareita vastuullisuuden arvioimiseksi (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 48-49). Vastuullisuusraportointi auttaa organisaatiota myös oman toimintansa arvioimisessa ja sen kehittämisessä. Yleisimmin käytössä olevat vastuullisuusstandardit ja -viitekehykset ovat tähän saakka jättäneet biodiversiteetin vain vähäiselle huomiolle. TNFD-viitekehys on ensimmäinen vastuullisuusraportoinnin työkalu, joka auttaa organisaatiota tunnistamaan toimintansa luontoon liittyvät riippuvuudet ja vaikutukset, sekä raportoimaan niistä systemaattisesti.

1.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet, tutkimuskysymykset ja kehittämistehtävä

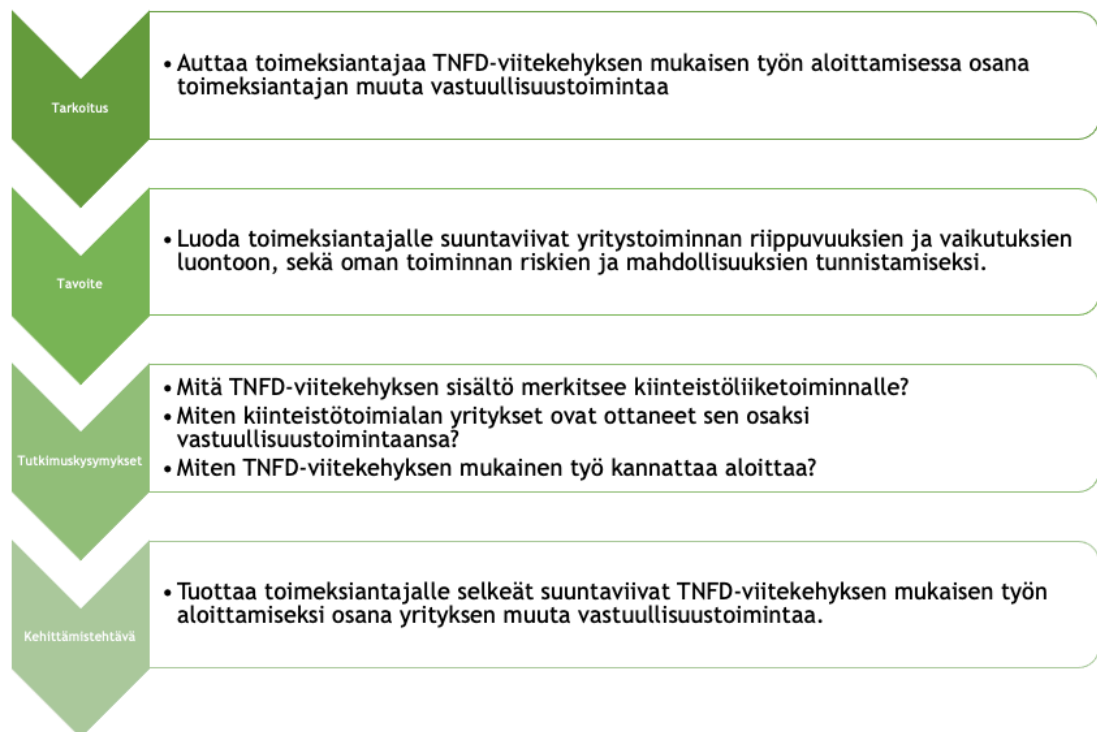
Opinnäytetyön tarkoitus on auttaa toimeksiantajaa TNFD-viitekehysten mukaisen työn aloittamisessa osana toimeksiantajan muuta vastuullisuustoimintaa. TNFD-viitekehys on uusi, ja kiinteistötoimialalla vasta vähän käytetty viitekehys. Opinnäytetyö pyrkii tuottamaan toimeksiantajalle lisää tietoa sen sisällöstä sekä sen tuomisesta osaksi yrityksen vastuullisuustyötä yritysten kokemusten näkökulmasta.

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda toimeksiantajalle suuntaviivat yritystoiminnan riippuvuuksien ja vaikutusten luontoon, sekä luontoon liittyvien oman toiminnan riskien ja mahdollisuuksien tunnistamiseksi. Opinnäytetyön tavoitteesta on muodostettu kolme tutkimuskysymystä.

- Mitä TNFD-viitekehysten sisältö merkitsee kiinteistöliiketoiminnalle?
- Miten kiinteistötoimialan yritykset ovat ottaneet sen osaksi vastuullisuustoimintaansa?

- Miten TNFD-viitekehyksen mukainen työ kannattaa aloittaa?

Opinnäytetyön kehittämistehtävä on tutkimuksen kautta tuottaa toimeksiantajalle selkeät suuntaviivat TNFD-viitekehyksen mukaisen työn aloittamiseksi osana yrityksen muuta vastuullisuustoimintaa. Koska TNFD-viitekehys on vielä uusi, ja sen ensimmäinen lopullinen versio julkaistaan vasta syyskuussa 2023 (TNFD 2023a) on hyvin todennäköistä, että viitekehyksen käyttäminen on vasta alkuvaiheessa myös muilla kiinteistöalan toimijoilla. Tästä syystä opinnäytetyön lopputulemana ei todennäköisesti voida antaa selkeitä ohjeita TNFD-viitekehyksen käyttöönottoon, vaan suuntaviivoja ja ehdotuksia työn aloittamiseksi. Opinnäytetyö on rajattu koskemaan TNFD-viitekehyksen käyttöä kiinteistöliiketoiminnassa.

Kuvio 1: Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite, tutkimuskysymykset ja kehittämistehtävä

Kuviossa 1 on esitetty opinnäytetyön tarkoitus, tavoite, tutkimuskysymykset ja kehittämistehtävä. Kuvalla havainnollistetaan, kuinka opinnäytetyön tarkoitus määrittää opinnäytetyön tavoitteen, ja kuinka tarkoitusta ja tavoitetta tukevat tutkimuskysymykset ohjaavat tutkimustyötä, jonka lopputuotos opinnäytetyön kehittämistehtävä on.

1.2 Opinnäytetyön rakenne

Ensimmäisen luvun johdannossa käsitellään opinnäytetyön aihealuetta, opinnäytetyön tarkoitusta, tavoitetta ja tutkimuskysymyksiä, sekä opinnäytetyön rakennetta. Opinnäytetyön rakenne avataan kappaleittain, ja mahdolliset tarkentavat rajaukset määritellään näiden

kappaleiden alla. Luvussa on toimeksiantajan esittely, jonka yhteydessä tarkastellaan lyhyesti myös toimeksiantajan muuta vastuullisuustyötä. Ensimmäisessä luvussa käsitellään myös opin- näytetyön keskeiset käsitteet, sekä nimetään tietoperustan aihealueet. Tietoperustan tärkeimmät aihealueet ovat TNFD-viitekehys, luontokato, vastuullisuusraportointi ja vastuullisuuden olennaisuusanalyysi. Luvun lopussa tarkastellaan myös tietoperustassa käytettyä lähdeaineistoa.

Luvut 2, 3 ja 4 muodostavat tämän opinnäytetyön tietoperustan. Tämän opinnäytetyön tietoperustan keskeisimmät aihealueet ovat TNFD-viitekehys ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen, eli luontokato. Luontokatoa käsitellään omana ilmiönään, mutta sen aiheuttamia muutoksia yritysten toimintaympäristöön käsitellään myös liiketoiminnan näkökulmasta. Tietoperustassa käsitellään myös muita opinnäytetyön sisällön kokonaisuuden hahmottamisen kannalta olennaisia käsitteitä, joita ovat vastuullisuusraportointi ja vastuullisuuden olennaisuusanalyysi.

Viidennessä luvussa perehdytään tutkimuksessa käytettyihin tutkimusmenetelmiin sekä tutkimustulosten analysoinnin menetelmiin ja perustellaan niiden valintaa tässä opinnäytetyössä. Luvussa kuusi perehdytään tutkimuksen tuloksiin sekä tulosten perusteella muodostettuun yhteenvetoon ja luvussa seitsemän käsitellään tutkimuksen tulosten perusteella muotoiltu kehitysehdotus.

1.3 Toimeksiantajan esittely

Opinnäytetyön toimeksiantajan virallinen nimi on Kojamo Oyj ja sen asiakasbrändi on Lumokodit. Kojamon yritysmuoto on osakeyhtiö ja se toimii asuntosijoittamisen toimialalla. Yritys kertoo vuosikertomuksessaan (Vuosikertomus 2022 2023, 3-14, 69), että vuoden 2022 lopussa sen omistuksessa on ollut yli 39 000 asuntoa, ja sen kiinteistöjen käypä arvo on ollut 8,2 miljardia euroa. Kojamon liikevaihto vuonna 2022 oli 413,3 miljoonaa euroa ja sillä on noin 300 työntekijää. Kojamo on Suomen suurin yksityinen kiinteistösijoitusyhtiö ja yksi suurimmista investoijista Suomessa.

Kojamon missio on luoda parempaa kaupunkiasumista ja visio on olla asumisen edelläkävijä ja asiakkaan ykkösvalinta. Näitä tukee organisaation strategiset painopisteet, jotka ovat paras asiakaskokemus, vahva kasvu, operatiivinen erinomaisuus, vastuullisuus ja kestävä kehitys, osaavin henkilöstö ja energinen työpaikka, sekä uusiutuminen digitalisaatoratkaisuin. Megatrendeistä kaupungistuminen ja kansainvälistyminen, väestön ikääntyminen ja perhekokojen pientyminen, uudet teknologiat ja digitalisoituminen, yksilöllisyys ja yhteisöllisyys sekä ympäristö ja kestävä kehitys luovat yhteisen pohjan strategialle. (Vuosikertomus 2022 2023, 11.)

Kojamo toimii asuntokiinteistösektorilla ja siihen vaikuttaa erityisesti asuntomarkkinoiden tilanne ja kehitys Suomen kasvukeskuksissa. Yhtiöön vaikuttavat myös makrotaloudelliset

tekijät, kuten talouskasvu, työllisyys, kuluttajien käytettävissä olevat tulot, inflaatio, alueellinen väestönkasvu ja kotitalouksien koon kehitys. (Kojamo 2023.)

Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen ja energian hinnan nousu kiihdyttävät inflaatiota, ja talouskasvu hidastuu. Tilanne kasvattaa pitkittyessään myös taantuman mahdollisuutta. Ennusteiden mukaan kiristynyt rahapolitiikka, kuluttajien varovaisuus ja heikentynyt ostovoima, sekä epävakaut energiamarkkinat vaikuttavat talouskasvuun negatiivisesti edelleen myös ensi vuonna. Näistä huolimatta kaupungistuminen etenee ja pääkaupunkiseudun väestön ennustetaan kasvavan 13-21 prosenttia vuosina 2020-2040. Vuokratyömarkkinan ennustetaan myös paranevan ja asuntokaupan tasaantuvan. Vuokra-asuminen tarjoaa turvallisen vaihtoehdon asumiselle omistusasumiseen verrattuna, kun kuluttajien rahoituskustannukset nousevat. (Kojamo 2023.)

1.4 Toimeksiantajan vastuullisuustyö

Kojamon vastuullisuusohjelma perustuu yritykseen missioon tarjota parempaa kaupunkiasumista ja se kattaa yrityksen toiminnan ympäristövastuun, sosiaalisen vastuun ja taloudellisen vastuun. Vastuullisuusohjelma kulkee läpi yrityksen kaikkien liiketoimintojen ja se on systemaattinen osa kaikkea yrityksen liiketoimintaa. Vastuullisuusohjelma asettaa yrityksen vastuullisuustyölle painopistealueet, lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteet, sekä suorituskyvyn mittarit. Vastuullisuusohjelma tukee myös yrityksen strategisia tavoitteita ja pitkän aikavälin kannattavuutta ja kasvun varmistamista. (Vuosikertomus 2022 2023, 32.)

Vastuullisuusohjelman perustana on pitkän tähtäimen kannattavuuden ja kasvun varmistaminen, kestävä ja vastuullinen toiminta, sekä läpinäkyvä vastuullisuusviestintä ja -raportointi. Kojamo on tuottanut vastuullisuuden olennaisuusanalyysin vuonna 2020, jonka pohjalta on johdettu vastuullisuusohjelman painopistealueet. Painopistealueet ovat kestävien kaupunkien rakentaja, paras asiakaskokemus, osaavin henkilöstö ja energinen työpaikka sekä vastuullinen yrityskansalainen. (Vuosikertomus 2022 2023, 32.)

Vuodelta 2022 Kojamo raportoi vastuullisuudesta Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB)-, GRI Standards ja EPRA sBPR-raportointiviitekehysten mukaisesti. Yritys on myös alkanut kehittää ilmatoriskiraportointiaan TCFD-viitekehysten mukaisesti, sekä raportoinut taksonomiamukaisuudesta. Kojamo on sitoutunut YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin niiden tavoitteiden osalta, joiden edistämiseen yritys pystyy liiketoiminnallaan vaikuttamaan ja nämä tavoitteet on johdettu vastuullisuusohjelman painopistealueisiin. Kojamo on myös sitoutunut kiinteistöalan vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen, ja kauden 2017-2025 tavoitteena on tehostaa energiankulutusta 7,55 vuoden 2016 tasoon verrattuna. Yrityksen tavoitteena on myös siirtyä täysin hiilineutraaliin energiankäyttöön vuoteen 2030 mennessä. (Vuosikertomus 2022 2023, 28, 32.)

1.5 Tietoperusta, keskeiset käsitteet ja lähdeaineisto

Tämän opinnäytetyön keskeisimmät käsitteet ovat: luontokato, luonnon monimuotoisuus, vastuullisuusraportointi, vastuullisuuden olennaisuusanalyysi ja TNFD. Jokaisen käsitteen merkitys on avattu tämän opinnäytetyön tietoperustassa.

Opinnäytetyön lähdeaineistona on käytetty opinnäytetyön aihealueeseen liittyvää kirjallisuutta, verkosta löytyvää sähköistä materiaalia, TNFD-järjestön julkaisemaa materiaalia, sekä tutkimuksessa tehtyjä haastatteluja. Koska opinnäytetyön aihealue on uusi, aiempaa tutkimustietoa ei ollut saatavilla niin, että sitä olisi voinut hyödyntää tämän opinnäytetyön toteutuksessa.

2 Luontokato

Ekokriisi on valtava elämää maapallolla uhkaava kriisi, joka koostuu kahdesta osasta, ilmaston lämpenemisestä ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisestä, eli luontokadosta. Kyseessä on kaksi eri ilmiötä, mutta syy molempiin on luonnonvarojen kestämaton kuluttaminen. Ilmastonmuutos on ilmiönä tunnetumpi, mutta molempiin on puututtava, jotta kummankaan torjumisessa voidaan onnistua riittävän tehokkaasti. (Almond ym. 2022, 14.) Tällä hetkellä ihmiskunta käyttää luonnonvaroja niin paljon, että luonnon riittävään uusiutumiseen tarvittaisiin kaksi maapalloa, mikä uhkaa planeetan ja ihmiskunnan tulevaisuutta (Almond ym. 2022, 66).

Ilmaston lämpenemisen ja luontokadon aiheuttamat ongelmat nähdään ympäristöön liittyvinä ongelmina, mutta niiden aiheuttamat haasteet vaikuttavat myös kansantalouteen, liiketalouteen, kehitykseen, turvallisuuteen, ja ovat sekä sosiaalisia, että eettisiä kysymyksiä. Kehittyneet ja teollistuneet maat ovat suurimmassa vastuussa ekokriisistä, mutta sen seuraukset näkyvät vahvimmin köyhissä ja kehittyvissä maissa. (Almond ym. 2022, 17.)

2.1 Biodiversiteetti

Luonnon monimuotoisuus, eli biodiversiteetti, tarkoittaa elämän monimuotoisuutta ja elävien asioiden vuorovaikutusta kaikkialla maapallolla. Luonnon monimuotoisuudella on kolme tasoa, jotka ovat luontotyyppien monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus ja kunkin lajin sisäinen geneettinen monimuotoisuus. Monimuotoisuutta voidaan mitata tyypillisesti lajirunsaudella, eli tietyn alueen lajien lukumäärällä. (Sihvonen ym. 2022, 16.)

Maapallolla on noin 8 miljoonaa erilaista eläin- ja kasvilajia, jotka muodostavat ympäristöön ekosysteemejä. Ekosysteemillä tarkoitetaan maantieteellistä aluetta, jonka sisällä elää monipuolinen yhdistelmä eläimiä, kasveja ja muita organismeja. Ekosysteemit voivat olla alueina suuria tai pieniä, mutta niille on yhteistä se, että ekosysteemin jokainen osa on riippuvainen toisesta, ja yhden lajin häviämällä on vaikutuksia koko ekosysteemiin. (UN Environment Programme 2023.)

Toimivat ekosysteemit turvaavat elämän maapallolla, ja vastaavat elämiseen tarvittavien tekijöiden, kuten ruoan, lääkkeiden, energian ja kuitujen tuottamisesta, sekä tasaavat ilmastoa, äärimmäisiä sääilmiötä, luonnonkatastrofeja, ilmanlaatua, puhtaan veden saatavuutta, maan viljelykelpoisuutta, merien laatua ja asumusten rakentamista ja ylläpitoa. (Almond ym. 2022, 16.) Toimiakseen ekosysteemit tarvitsevat paljon erilaisia lajeja, joilla on erilaiset ominaisuudet. Näitä erilaisia ominaisuuksia hyödyntämällä ekosysteemi pystyy käyttämään ympäristön resurssit huolellisesti, jolloin energiaa ja ravinteita ei joudu hukkaan. Lajit ja ekosysteemit tarvitsevat myös erilaisia ympäristöjä, koska ne ovat erikoistuneet pärjäämään tietynlaisessa ympäristössä. (Kauppinen 2022, 33-34.)

Niittyjä tutkimalla on pystytty osoittamaan, että monimuotoisuudesta on suurta hyötyä ekosysteemille. Sellaiset niityt, joilla kasvaa paljon erilaisia kasvilajeja, tuottavat enemmän kasviainesta, ja sitovat enemmän hiiltä, elättävät monipuolisempaa eläinlajistoa ja toipuvat nopeammin tulvista. Monipuolinen kasvisto myös muokkaa maaperää niin, että sadevesi pääsee leviämään syvemmälle maaperään. Saman kaltaisia tuloksia on saatu myös metsiä tutkimalla. (Kauppinen 2022, 105-107.)

Metsät ovat olennaisia ilmaston tasaamisessa, ja niillä on tärkeä rooli hiilen sitomisessa. Metsät ohjaavat myös sateita ja tasaavat ilman lämpötilaa, joten niillä on tärkeä rooli maatalouden ja globaalin ruoantuotannon turvaamisessa. Maapallon metsät viilentävät ilmastoa tänä päivänä puolen asteen verran. Metsiä kuitenkin tuhotaan vuosittain noin 10 miljoonan hehtaarin alalta, ja sademetsät ovat jo pian siinä pisteessä, että ne lakkaavat toimimasta. (Almond ym. 2022, 10, 22.)

2.2 Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen

Luontokadolla tarkoitetaan käynnissä olevaa ilmiötä, jossa lajien katoamisia, kokonaan tai yksittäisistä ekosysteemeistä, tapahtuu tavallista nopeammin. Tämä on seurausta siitä, että elinolosuhteet muuttuvat elinkelvottomiksi lajeille, jotka ovat erikoistuneet omaan elinympäristöönsä. Puhutaan myös kuudennesta sukupuuttoaallostaa. (Kauppinen 2022, 36, 89.) Sukupuuttoon kuoleminen uhkaa tällä hetkellä miljoonaa lajia, ja 1-2.5 prosenttia eläinlajeista on jo kuollut sukupuuttoon (Almond ym. 2022, 16). WWF:n julkaisema Living Planet Index (Almond ym. 2022, 12) osoittaa, että populaatioiden määrä luonnossa on vähentynyt 69 prosentilla vuodesta 1970 vuoteen 2018.

Jatkuessaan luontokato tulee esimerkiksi vahvistamaan ilmaston lämpenemistä, lisäämään äärimmäisiä sääilmiöitä, heikentämään ruoantuotantoa, maaperän viljelykykyä ja puhtaan veden saatavuutta, sekä lisäämään eläinperäisten sairauksien leviämistä (Almond ym. 2022, 10). Monimuotoinen luonto tarjoaa luontopääomaa, eli turvaa raaka-aineiden saatavuuden myös esimerkiksi rakentamiseen, lääkkeisiin ja akkujen valmistamiseen. Ilman monimuotoista luontoa ihmiskunnan hyvinvointi ja talouskasvu heikkenee, ja monimuotoisuuden heikkeneminen aiheuttaa satojen miljardien vuosittaiset tappiot. (Dufva & Rekola 2023, 18.)

Nopea talouskasvu, maapallon väestön lisääntyminen, kansainvälinen kauppa ja muutokset teknologiassa ovat johtaneet lisääntyneeseen energiantarpeeseen sekä kasvaneeseen energian, ruoan ja muiden materiaalien kysyntään. Tämän seurauksena suurimmat luontokatoa ajavat tekijät ovat luonnonvarojen kestämätön kulutus, ilmaston lämpeneminen, ilmansaasteet ja vieraslajien leviäminen. Yli puolet ihmisen ekologisesta jalanjäljestä koostuu ruoantuotannosta ja asumisesta. (Almond ym. 2022, 16, 67.)

2.3 Luontokadon pysäyttäminen

Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous on vuonna 2022 todennut, että kaikilla on oikeus elää puhtaassa, terveellisessä ja kestävässä ympäristössä (Almond ym. 2022, 60). YK:n luontokokous hyväksyi joulukuussa 2022 tavoitteet luontokadon pysäyttämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Asetettujen tavoitteiden mukaan 30 prosenttia maailman maa-alueista ja meristä tulee suojella ja 30 prosenttia heikentyneistä ekosysteemeistä pitää saattaa ennallistamisen piiriin vuoteen 2030 mennessä. Etenemisen seuraamiseksi asetettiin konkreettisia mittareita, ja jäsenmaiden on esitettävä tavoitteensa ja strategiansa arviointia varten. Kokouksessa sovittiin myös tukien lisäämisestä kehittyville maille ja luonnolle haitallisten tukien vähentämisestä. (Miettinen & Sairanen 2022.)

Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen aiheuttaa riskejä kaikelle liiketoiminnalle, ja toisaalta sen pysäyttäminen voi luoda monia uudenlaisia mahdollisuuksia. Luontopositiivisilla ratkaisulla voidaan luoda maailmanlaajuisesti yli 10 000 miljardin dollarin vuotuiset

liikeliiketaloudelliset hyödyt ja lähes 400 miljoonaa uutta työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä. Jotta nämä positiiviset skenaariot voisivat toteutua, organisaatioiden on tunnistettava luontokadon aiheuttamien riskien lisäksi myös sen luomat mahdollisuudet esimerkiksi erilaisissa asi-
antuntijapalveluissa, uudenlaisten materiaalien kehityksessä ja tuotannossa tai uudenlaisten liiketoimintamallien kehittämisessä. (Sihvonen ym. 2023, 4.)

3 Vastuullisuusraportointi

Ekokriisi muuttaa maailmaa ja yhteiskuntien varautumisen ja sopeutumisen merkitys korostuu (Dufva & Rekola 2023, 24). Sama pätee myös yrityksiin. Yritysten on ymmärrettävä ekokriisin aiheuttamat riskit liiketoiminnalle, jotta ne voivat varautua niihin. Vastuullisuusraportoinnin tarkoituksena antaa raportin lukijalle luotettavaa tietoa siitä, miten organisaatio toimii, millaisia vastuullisuustavoitteita sillä on, mitä se on saavuttanut, ja kuinka se pyrkii asetettuja tavoitteita kohti tulevaisuudessa, huomioiden yrityksen toimintaympäristö ja siihen vaikuttavat tekijät. Vastuullisuusraportoinnin tulee antaa lukijalleen vertailukelpoista tietoa tavoitteiden ja tulosten konkreettisilla mittareilla, jolloin se auttaa lukijaa päätöksenteossa. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 48-49.)

Eri kokoisilla yrityksillä ja organisaatioilla on erilaisia tarpeita vastuullisuusraportoinnin suhteen, eikä niiden ole tarkoituksenmukaista raportoida vastuullisuustyöstään yhdenmukaisesti. Kaikille yhteistä kuitenkin on, että tiedon on oltava vertailukelpoista ja perustuttava dataan. Kolmannen osapuolen varmennus raportoinnissa lisää raportin luotettavuutta useiden sidosryhmien näkökulmasta. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 48.) Vastuullisuusraportointia ohjaa myös lainsäädäntö, sekä erilaiset ylätasoin ohjeistukset ja sääntelyt.

Kirjanpitolaissa määritellään raportointivelvoitteista EU-direktiivin mukaisesti. Raportointivelvoite koskee suuria, yleisen edun kannalta merkittäviä yhtiöitä, eli pörssiyrityksiä, luottolaitoksia ja vakuutusyrityksiä, joiden henkilömäärä ylittää tilikauden aikana keskimäärin yli 500 henkeä ja jonka liikevaihto on yli 40 miljoonaa euroa tai tase 20 miljoonaa euroa. Kirjanpitolaissa raportointivelvoitteen mukaisesti näiden kriteerien täyttävien yritysten täytyy antaa kuvaus liiketoimintamallistaan, kertoa toimintaansa liittyvistä riskeistä ja niiden hallinnasta, sekä raportoida toimintalinjoistaan, jotka koskevat ympäristöä, työntekijöitä tai sosiaalisia asioita, ihmisoikeuksia, sekä korruption ja lahjonnan torjuntaa. Yli 250 henkeä työllistävien pörssiyritysten täytyy kertoa vähintään yhtiön monimuotoisuuspolitiikasta sekä sen toteutuksesta ja tuloksista. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 63-64.)

Kansainväliset, valtioiden hyväksymät normit ohjaavat myös kansallista lainsäädäntöä, sekä ohjaavat yrityksiä ja organisaatioita vastuulliseen yritystoimintaan sitoumustyyppisten aloitteiden kautta. Tunnettuja kansainvälisiä ohjeistuksia ovat esimerkiksi Pariisin ilmastopöytäkirja,

YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat periaatteet (UN Guiding Principles on Business and Human Rights), kansainvälisen työjärjestö ILO:n julistus työelämän peruseriaateista ja oikeuksista, Global Compact sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteet (Sustainable Development Goals). (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 56.)

3.1 Raportointistandardit ja -viitekehykset

Raportointistandardit ja -viitekehykset auttavat vastuullisuusraportoinnin tiedon yhtenäistämässä ja helpottavat niiden vertailukelpoista tulkittamista. Viitekehyksellä tarkoitetaan periaatepohjaista ohjeistusta siitä, kuinka julkistettava tieto tulisi jäsennellä ja valmistella ja mitä aiheita sen tulisi kattaa, kun taas standardilla tarkoitetaan tarkkaa, yhtenäistä ja yksityiskohtaista raportointikokonaisuutta, joka asettaa vaatimukset sille, mitä yrityksen tulee raportoida kustakin aiheesta (The IFRS Foundation 2023). Standardeja ja viitekehyksiä käytetäänkin usein yhdessä, toisiaan täydentäen.

GRI (Global Reporting Initiative) on johtava kansainvälinen vastuullisuusraportoinnin standardi. Sen tavoitteena on kehittää vastuullisuusraportointia niin, että sen käytännöt vastaavat tilinpäätösraportoinnin käytäntöjä. GRI:n kehitystyö on aloitettu vuonna 1997 ja siitä julkaistiin neljä raportointiohjeistoa, ennen kuin ensimmäinen GRI-raportointistandardi julkaistiin vuonna 2016. GRI painottaa keskittymistä kaikkein olennaisimpien asioiden raportointiin, ja sen standardit auttavat olennaisimpien asioiden määrittelyssä ja niiden esittämisessä. GRI julkaisee myös ohjeistuksia muiden vastuullisuusraportointiin liittyvien ohjeistojen tai aloitteiden linkittämisestä GRI-standardeihin. GRI on ensisijaisesti suunniteltu suurten organisaatioiden tarpeisiin, mutta sitä voidaan joustavasti käyttää myös pienempien yritysten osalta. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 49-50.)

TCFD (Taskforce on Climate-Related Financial Disclosures) on viitekehys, jonka tavoitteena on auttaa organisaatioita raportoimaan ilmastoon liittyvistä riskeistään ja mahdollisuuksistaan. Viitekehys ohjaa organisaatiota tunnistamaan ja raportoimaan, miten ne huomioivat ilmastonmuutokseen liittyvät riskit hallinnossaan, strategiassaan ja riskienhallinnassaan ja kuinka ne mittaavat ja arvioivat niihin liittyviä tavoitteita. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 52.) TCFD on julkaistu ennen TNFD-viitekehystä, ja TNFD-viitekehysten rakenne pohjautuu TCFD:n rakenteeseen.

3.2 Vastuullisuuden olennaisuusanalyysi

GRI:n raportointiperiaatteiden mukaisesti vastuullisuusraportoinnin tulee noudattaa olennaisuuden periaatetta. Tämä tarkoittaa, että organisaation tulee tunnistaa tärkeimmät vaikutukset, jotka sen toiminta aiheuttaa ympäröivälle yhteiskunnalle ja ympäristölle, sekä sen sidosryhmien odotukset ja huolenaiheet. Olennaisten asioiden tunnistamiseksi organisaation on tehtävä vastuullisuuden olennaisuusanalyysi. Tyypillinen olennaisuusanalyysin menetelmä on

olennaisuusmatriisi, mutta analyysi voidaan tehdä myös erilaisilla luokitteluilla, jossa asiat jaotellaan tärkeysluokkiin. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 30-31.)

Olennaisuusanalyysin ensimmäinen vaihe on tunnistaa kaikki ne asiat, jotka ovat mahdollisesti tärkeitä organisaation toiminnan vaikutuksissa ympäristöön ja yhteiskuntaan sekä sidosryhmien odotuksissa ja huolenaiheissa. Organisaation tulee myös tunnistaa toimialan tai toimintaympäristön ajankohtaiset teemat, kuten megatrendit, lainsäädännön muutokset ja kuluttajien mieltymykset ja sitoa ne organisaation omiin vastuullisuuteen ja liiketoimintaan liittyviin tavoitteet. Tässä vaiheessa on tärkeää huomioida vaikutukset koko arvoketjun osalta raaka-aineiden hankinnasta lopullisen tuotteen tai palvelun käyttöön. Organisaation on siis tunnistettava kaikki arvoketjun vaiheet, sekä jokaisen vaiheen tärkeimmät asiat ja tekijät. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 32-36.)

Toisessa vaiheessa organisaation tulee asettaa tunnistetut asiat tärkeysjärjestykseen, ja mahdollisesti jättää osa vähemmän tärkeistä asioista pois. Myös tässä vaiheessa organisaation tulee ottaa huomioon sekä sen toiminnan vaikutuksen ympäristöön ja yhteiskuntaan, että sidosryhmien odotukset. Näiden lisäksi organisaation kannattaa myös pohtia asioiden tärkeyttä yrityksen liiketoiminnan ja tavoitteiden, sekä riskienhallinnan kannalta. Priorisoinnin tukena organisaation kannattaa tehdä vuosittain toimialan ja vastuullisuuden trendien kartoitus ja varmistaa, ovatko analyysissä tunnistetut asiat edelleen tärkeitä ja onko jotain uusia asioita nousmassa merkityksellisemmäksi, kuin aiemmin. Sidosryhmien odotusten tärkeysjärjestyksen tunnistamiseen kannattaa käyttää sidosryhmäkyselyä. Sidosryhmäkysely voidaan toteuttaa esimerkiksi nettikyselyllä, haastatteluilla tai paneeleilla, tai sen kysymykset voidaan liittää osaksi organisaation asiakastytyväisyystutkimuksia. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 38-41.)

Asioiden yhdistämiseksi organisaation tulee tehdä olennaisuusanalyysi, joka tyypillisesti tehdään olennaisuusmatriisin muodossa. Olennaisuusmatriisissa asioiden tärkeyttä arvioidaan kahdella akselilla, joista toinen kuvaa sidosryhmien odotuksia ja toinen organisaation toiminnan aiheuttamien vaikutusten merkityksellisyyttä. Mitä korkeammalle asia nousee matriisissa, sitä olennaisempi se on. Organisaatio voi halutessaan asettaa matriisille raja-arvon, jonka ylittävät asiat todetaan olennaisiksi. Olennaisuusmatriisia ei ole kuitenkaan pakko käyttää, vaan organisaatio voi myös arvottaa asiat erilaisilla asteikoilla ja painotuksilla, ja löytää näin toiminnan kannalta olennaiset asiat. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 44-46.)

Olennaisuusanalyysin valmistuttua tuloksille tulee hakea organisaation johdon hyväksyntä, jonka jälkeen olennaisiksi todetut asiat voidaan ottaa osaksi organisaation tavoitteita ja toimintaa. Olennaisuusarvio suositellaan tehtäväksi vähintään viiden vuoden välein, mutta sen ydinasiat kannattaa tarkastaa vuosittain. Muutokset yrityksen toimintaympäristössä tai toiminnassa voivat myös antaa aiheutta analyysin uusimiselle lyhyemmänkin ajan jälkeen. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 44-46.)

4 TNFD

TNFD on yleismaailmallinen ja markkinavetoinen hanke, jonka missiona on kehittää ja tuottaa yrityksille riskienhallinta- ja raportointikehys, jonka avulla yritykset voivat tunnistaa ja raportoida yritystoimintansa luontoon liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista, sekä ryhtyä toimenpiteisiin näiden perusteella ja sen avulla ohjata maailmanlaajuisia rahavirtoja pois luontoa vahingoittavista toimista ja ohjata niitä kohti luontoa tukevia toimia. TNFD on lyhenne sanoista Taskforce on Nature-related Financial Disclosures. (TNFD 2023a.)

TNFD-viitekehystä rakennetaan yhteistyössä jo olemassa olevien standardien, kuten ISSB:n ja GRI:n, sekä EFRAG:in kanssa, ja viitekehysten tavoitteena on tukea niiden käyttöä (The TNFD Nature-related Risk and Opportunity Management and Disclosure Framework Final Draft - Beta v0.4 2023, 3-4). Viitekehys on suunniteltu käytettäväksi yhdessä Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)-viitekehysten kanssa ja molempien viitekehysten sisältö on linjattu tukemaan toisiaan.

TNFD-työryhmää johtaa Elizabeth Mrema ja David Graig, ja työryhmässä on 40 jäsentä yrityksistä, rahoituslaitoksista ja markkinoiden välittäjistä ympäri maailman. Työryhmän edustamien instituutioiden hallinnoimat varat ovat yli 20,6 biljoonaa Yhdysvaltain dollaria ja ne vaikuttavat yli 180 maassa. Työryhmän lisäksi TNFD-viitekehysten kehitykseen osallistuu yli 800 organisaatiosta koostuva TNFD-foorumi, sekä 18 keskeisen osaamiskumppanin verkosto, johon kuuluu johtavia maailmanlaajuisia tiede-, suojelu- ja standardien kehittämiselimiä. (TNFD 2023a.)

4.1 TNFD-viitekehysten kehitys

TNFD-hanke syntyi tarpeesta tuoda luonto tiiviimmin mukaan yritystoiminnan taloudellisiin ja liiketoiminnallisiin päätöksiin. TNFD-työryhmä perustettiin vuonna 2021 ja se totesi ensimmäisessä kokouksessaan lokakuussa 2021, että luontokadon pysäyttäminen ja korjaaminen, luontoon liittyvien riskien hallinta sekä luonnon kannalta positiivisten tulosten saavuttaminen on mahdollista ainoastaan, jos eri kokoiset yritykset erilaisissa toimintaketjuissa ja ympäristöissä yhdessä tunnistavat, arvioivat, hallinnoivat ja paljastavat luontoon liittyviä riippuvuuksia, vaikutuksia, riskejä ja mahdollisuuksia. Luontoon liittyvät riippuvuudet ja vaikutukset ovat aina lokaaleja, minkä vuoksi jokaisen yrityksen on tärkeää tunnistaa luontoon liittyvät riskit ja mahdollisuudet omalla toiminta-alueellaan. (TNFD 2023a.)

TNFD-viitekehystä kehitetään yhteistyössä yli 200:n organisaation kanssa. Viitekehysten ensimmäinen beta-versio on julkaistu maaliskuussa 2022, jonka jälkeen beta-versioita on julkaistu yhteensä 4 kappaletta. Jokaisen version julkaisun jälkeen yhteistyöorganisaatiot

testaavat viitekehystä ja antavat palautetta työryhmälle sen sisällöstä. Viitekehityksen ensimmäinen, valmis 1.0-versio julkaistaan syyskuussa 2023. (TNFD 2023a.) Viitekehityksen kehitystä on tehty yhteistyössä myös alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen edustajien kanssa, jotta viitekehityksen sisällössä on pystytty huomioimaan myös heidän osaamisensa ja näkemyksensä (The TNFD Nature-related Risk and Opportunity Management and Disclosure Framework Final Draft - Beta v0.4 2023, 7.)

4.2 TNFD-viitekehityksen tavoitteet

TNFD-hankkeen päätavoitteena on tuottaa viitekehys, jota voidaan käyttää ympäri maailman kaiken kokoisissa organisaatioissa luontoon liittyvien riippuvuuksien, vaikutuksien, riskien ja mahdollisuuksien tunnistamiseen, arviointiin, hallitsemiseen ja raportointiin. Tavoitteen saavuttamiseksi TNFD-työryhmä pyrkii seuraaviin tavoitteisiin:

- Auttaa yhdenmukaistamaan markkinatoimijoiden käyttämiä standardeja ja välineitä, sekä ISSB:n perustamaa kansainvälistä raportointiperustaa
- Tuoda raportointiin mukautumiskykyä ja joustavuutta, jotta toimijat eri kokoisista organisaatioista ja kaikilta alueilta voivat hyödyntää yhdenmukaista raportointia
- Kannustaa organisaatioita aloittamaan varhaiset toimenpiteet luontoon liittyvän raportoinnin edistämiseksi ottaen huomioon, että luontokatoa ja ilmastonmuutosta on käsiteltävä yhteisesti tulosten saavuttamiseksi
- Luoda jäsennelty reitti raportoinnin lisäämiseksi ottaen huomioon, että luontoon liittyvien riippuvuuksien, vaikutuksien, riskien ja mahdollisuuksien raportointi on vielä uutta monille organisaatioille, mutta kuitenkin nopeasti kasvava strateginen välttämättömyys. (TNFD 2023a.)

4.3 TNFD-viitekehityksen sisältö

TNFD on viitekehys, joka on suunniteltu käytettäväksi yhdessä jo olemassa olevien viitekehysten ja standardien kanssa. Viitekehityksellä tarkoitetaan periaatepohjaista ohjeistusta siitä, kuinka julkistettava tieto tulisi jäsenellä ja valmistella ja mitä aiheita sen tulisi kattaa, kun taas standardilla tarkoitetaan tarkkaa, yhtenäistä ja yksityiskohtaista raportointikokonaisuutta, joka asettaa vaatimukset sille, mitä yrityksen tulee raportoida kustakin aiheesta (The IFRS Foundation 2023).

TNFD-viitekehityksen perustana on neljä käsitteellistä elementtiä, jotka muodostavat viitekehityksessä viitattavat luontoon liittyvät asiat. Nämä elementit ovat riippuvuudet, vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet. Yritysten toiminta on riippuvaista luonnosta, ja yritysten on tärkeää ymmärtää oman liiketoiminnan riippuvuudet ja vaikutukset luontoon, jotta ne voivat arvioida luontoon liittyvien asioiden aiheuttamat riskit ja mahdollisuudet omalle liiketoiminnalle. (TNFD 2023a.)

Viitekehyksen ydin koostuu TNFD-raportointisuosituksesta, LEAP-prosessista, sekä keskeisiä käsitteistä ja määritelmistä. Ytimen ympärille on kehitetty tukimateriaalia, joka auttaa konkreettisten tavoitteiden asettamisessa, sekä auttaa tunnistamaan oikeat mittarit olennaisten riippuvuuksien, vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien sekä toimenpiteiden julkistamiseen eri biomeille ja sektoreille. Tukimateriaali tukee organisaatiossa myös skenaariotyöskentelyssä. Viitekehyksen tueksi on myös tuotettu runsaasti muuta tukimateriaalia, jota organisaatio voi hyödyntää viitekehyksen työstämisen eri vaiheissa. (TNFD 2023a.)

4.3.1 LEAP-prosessi

TNFD-viitekehys sisältää luontoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien arviointiin suunnitellun prosessin, joka antaa organisaatioille käytännön ohjeita näiden tunnistamiseen. Tämän prosessin nimi on LEAP, ja se on lyhenne sanoista locate (paikantaa), evaluate (määrittää), assess (arvioida) ja prepare (valmistella). LEAP-prosessin ohjaamana organisaatio kykenee arvioimaan raportointinsa tarvittavaa laajuutta ennen prosessin aloittamista, tekemään tiivistä yhteistyötä kaikkien relevanttien sidosryhmien kanssa läpi koko prosessin, sekä tunnistamaan omalle liiketoiminnalleen merkitykselliset kosketuspisteet. LEAP-prosessia ei ole välttämättömästi käytettävä yhdessä TNFD-viitekehyksen kanssa, etenkin jos organisaatiolla on jo käytössään vastaavia prosesseja riskienhallinnassaan. Tämän kaltaisissa tapauksissa LEAP-prosessia voidaan myös hyödyntää muiden prosessien tukena. LEAP-prosessista on kehitetty kaksi versiota, joista toinen on tarkoitettu rahoituslaitoksille, ja toinen muille yrityksille. (TNFD 2023b.)

LEAP-prosessin alustavassa vaiheessa organisaation tulee arvioida raportoinnin tarvittava laajuus tukikysymysten avulla. Tukikysymykset auttavat organisaatiota tunnistamaan mitkä ovat sen ensisijaiset toiminnot ja varat sen suorissa toiminnoissa ja tuotantoketjussa ja missä ne sijaitsevat, mitkä ovat tyypillisimmät kosketuspisteet luonnon kanssa näissä toiminnoissa ja sijainneissa ja minne organisaation tulisi keskittää analyysinsä, perustuen organisaation sekä sen sidosryhmien prioriteetteihin sekä mahdollisiin rajoitteisiin. LEAP-prosessi on tarkoitettu jatkuvaksi prosessiksi, jossa ydinvaiheisiin palataan toistuvasti, ja niitä käsitellään uudelleen uusien ratkaisujen löytämiseksi. (TNFD 2023b.)

LEAP-prosessi koostuu neljästä ydinvaiheesta, jotka sisältävät yhteensä 16 osatekijää sekä niiden tukikysymykset.

- Locate (paikantaa): Ensimmäinen ydinvaihe auttaa organisaatiota ymmärtämään missä yrityksen kosketuspisteet luonnon kanssa sijaitsevat. Tukikysymysten avulla vastataan kysymyksiin siitä, missä organisaation varallisuus ja toiminnot sekä tuotantoketjun vaiheet sijaitsevat, mihin ekosysteemeihin ja biomeihin toiminnot vaikuttavat ja mikä on kunkin ekosysteemin merkitys niiden sijainnille, mitkä näistä sijainneista

ovat sellaisia prioriteettisijainteja, joissa biodiversiteetti on erityisen merkityksellinen tai toiminnalla on erityisen suuria riippuvuuksia tai vaikutuksia luontoon ja mitkä toiminnan osat ovat liitoksissa näihin prioriteettisijainteihin.

- **Evaluate (määrittää):** Toinen ydinvaihe auttaa organisaatiota määrittämään liiketoiminnan riippuvuudet ja vaikutukset luontoon. Tukikysymysten avulla vastataan kysymyksiin siitä, mitä toimintoja organisaatiolla on edellisessä vaiheessa tunnistetuissa prioriteettisijainneissa ja mihin ekosysteemeihin tai luonnonvaroihin toiminnoilla on riippuvuuksia tai vaikutuksia näissä sijainneissa, sekä kuinka laajoja riippuvuudet ja vaikutukset prioriteettisijainneissa ovat.
- **Assess (arvioida):** Kolmas ydinvaihe auttaa organisaatiota arvioimaan aiemmissä ydinvaiheissa tunnistettujen riippuvuuksien ja vaikutusten aiheuttamia liiketoiminnan riskejä ja mahdollisuuksia. Tukikysymysten avulla vastataan kysymyksiin siitä, mitä riskien ja mahdollisuuksien hallinnan keinoja yrityksellä on jo käytössään, kuinka niihin voidaan sitoa luontoon liittyvät riskit ja mahdollisuudet, mitä keinoja tulisi lisätä sekä mitkä riskit ja mahdollisuudet ovat olennaisia ja mitä tulisi priorisoida.
- **Prepare (valmistella):** Neljäs ydinvaihe jakautuu kahteen osaan. Ensimmäinen osa auttaa organisaatiota päättämään, mitä riskienhallintaan, strategiaan ja resurssien jakoon liittyviä toimenpiteitä aiempien ydinvaiheiden tulosten perusteella pitäisi tehdä, ja mitkä ovat oikeat mittarit työn mittaamiseen? Toinen osa auttaa organisaatioita päättämään, mitä tietoja on olennaista julkistaa linjassa TNFD-viitekehyksen mukaisesti, ja missä nämä tiedot tulisi julkistaa. (TNFD 2023b.)

4.3.2 Raportointisuositukset

TNFD-viitekehyksen raportointisuositusten tarkoituksena on auttaa organisaatioita tunnistamaan ja raportoimaan yritystoimintansa luontoon liittyvistä riskejä ja mahdollisuuksia, sekä ryhtyä toimenpiteisiin näiden perusteella ja sen avulla ohjata maailmanlaajuisia rahavirtoja pois luontoa vahingoittavista toimista ja ohjata niitä kohti luontoa tukevia toimia. Olennaisen tietojen läpinäkyvä raportointi helpottaa yritysten, sijoittajien ja lainanantajien päätöksentekoa luontoon liittyvät tekijät huomioiden. (TNFD 2023c.)

Olemassa olevat vastuullisuuden standardit ja viitekehykset ovat sisällöltään vaihtelevia, ja erilaiset mittarit vaikeuttavat erilaisten vertailua keskenään. TNFD-raportointisuositukset pyrkivät ratkaisemaan tätä ongelmaa olemalla johdonmukaisesti linjassa useiden mittarien ja termistön osalta TCFD-viitekehyksen kanssa. TNFD-raportointisuositusten sanasto on myös johdonmukainen yleisimpien vuosikertomusten sanaston kanssa. (TNFD 2023c.)

TNFD-raportointisuositukset muodostuvat neljästä pilarista, jotka sisältävät yhteensä 14 raportointisuositusta.

- Hallinto: Kuinka organisaation hallinto ja päätöksentekijät ottavat luontoon liittyvien tekijöiden riskit ja mahdollisuudet huomioon päätöksenteossa.
- Strategia: Kuinka todelliset ja mahdolliset luontoon liittyvät riskit ja mahdollisuudet on integroitu organisaation liiketoimintamalliin, strategiaan ja taloudelliseen suunnitteluun.
- Riskien ja vaikutusten hallinta: Kuinka organisaatio huomioi luontoon liittyvät riskit kokonaisvaltaisessa riskienhallinnassaan.
- Mittarit ja tavoitteet: Määrälliset ja laadulliset luontoon liittyvien riskien tulostulokset ja -tavoitteet, jotka perustuvat luontoon liittyviin riippuvuuksiin ja vaikutuksiin. (TNFD 2023c.)

TNFD-raportointisuositusten tukena tulee käyttää kuutta yleistä vaatimusta, joita sovelletaan kaikkiin neljään raportointisuosituksen pilariin. Yleisten vaatimusten tarkoituksena on varmistaa, että raporttien laatijat ja käyttäjät pystyvät tulkitsemaan raportteja yhdenmukaisesti.

- Organisaation tulee selkeästi esittää lähestymistapansa tiedon olennaisuuteen linjaamalla se yhteisiin standardeihin tai sääntelyyn niiltä osin kuin se on mahdollista, jotta raportin lukija ymmärtää julkistetun tiedon kontekstin.
- Organisaation tulee kuvata raportoinnin laajuus koko arvoketjun matkalta, sekä kuinka tätä aiotaan tulevaisuudessa laajentaa.
- Organisaation tulee tunnistaa luontoon liittyvät riskit ja mahdollisuudet luontoon liittyvien riippuvuuksien ja vaikutusten perusteella.
- Organisaation tulee tunnistaa kosketuspintakohteensa luonnon kanssa ja huomioida ne olennaisena osana raportointia.
- Organisaation tulee ottaa huomioon ja mahdollisilta osin integroida raportointinsa muuhun vastuullisuusraportointiinsa, ja tunnistaa näiden yhteiset linjaukset, myötävaikutukset ja mahdolliset kompromissit.
- Organisaation tulee ottaa huomioon sen sidosryhmien vaikutukset ja osallistaminen kaikissa raportoinnin vaiheissa.

5 Tutkimusmenetelmät ja analysointi

Tämä opinnäytetyö on toteutettu laadullisen tutkimuksen menetelmin. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkimuksen kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Jyväskylän yliopisto 2021), jonka vuoksi se sopii tutkimusmenetelmäksi myös aiheelle, josta ei ole vielä saatavilla riittävästi tietoa kvantitatiiviseen tutkimukseen. TNFD-viitekehys on uusi ja vielä vähäisellä käytöllä muihin raportointisuositukseen verrattuna, joten tutkimuksen on tarkasteltava sitä laaja-alaisesti ja syvennyttävä olemassa oleviin

esimerkkitapauksiin. Tästä syystä laadulliset tutkimusmenetelmät sopivat tämän opinnäytetyön toteutukseen hyvin.

5.1 Tutkimusmenetelmät ja aineiston hallinta

Koska tutkittava ilmiö on uusi, ja tietoa on saatavilla rajatusti, aineistonkeruussa käytettiin triangulaatiota luotettavuuden lisäämiseksi. Termillä tringulaatio viitataan erilaisiin tapoihin yhdistää tutkimuksessa useita menetelmiä. Metodisella tringulaatiolla tarkoitetaan useiden menetelmien käyttöä samassa tutkimuksessa, tutkijatriangulaatiolla tarkoitetaan useiden tutkijoiden osallistumista tutkimukseen tiedonkerääjinä, tulosten analysoijina ja tulkitsijoina, teoreettisella triangulaatiolla tarkoitetaan tutkittavan ilmiön lähestymistä eri teorioiden näkökulmasta ja aineistotriangulaatiolla tarkoitetaan useiden erilaisten tutkimusaineistojen keräämistä saman ongelman ratkaisemiseksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 233). Tässä opinnäytetyössä triangulaatiolla tarkoitetaan ilmiön tutkimista useista eri näkökulmista, käyttämällä erilaisia aineistoja sekä tiedonkeruumenetelmiä.

Opinnäytetyön aineistokeruussa ja tutkimuksessa käytettiin Raklin Ry:n (2012) Kiinteistöliiketoiminnan sanastoa. Sanastoa hyödynnettiin hakusanojen valinnassa, sekä termien merkityksen kirkastamisessa tutkimustyössä, erityisesti asiantuntijahaastattelujen haastattelukysymysten laatimisessa.

5.1.1 Desk research

Aineistonkeruu aloitettiin desk research-tutkimuksella, eli ilmiöstä jo saatavilla olevalla, sekundaariaineiston keräämisellä. Desk research-tutkimuksen tavoitteena on kerätä yhteen ja tiivistää tutkittavasta ilmiöstä jo olemassa olevaa avointa tietoa, ja käyttää tätä pohjana muulle tutkimukselle (Stickdorn ym. 2018a, 118). Desk research-tutkimuksen avulla tutustutaan ilmiöön kokonaisuutena, jolloin haastatteluilla voidaan perehtyä tutkimuskysymyksiin syvällisemmin. Tässä opinnäytetyössä desk research-tutkimuksen tavoitteena oli myös löytää tutkimukseen sopivat haastateltavat ja hyödyntää opinnäytetyön tavoitteen kannalta olennaista materiaalia näiden organisaatioiden julkaisemasta vastuullisuusraportoinnista ja vastuullisuustyötä.

Desk research-tutkimus voidaan jakaa kahteen vaiheeseen, valmistelemaan tutkimukseen ja sekundaariseen tutkimukseen. Valmisteleva tutkimus on nimensä mukaisesti varsinaiseen tutkimukseen valmistavaa selvitystyötä, jonka tavoitteena on luoda tutkijalle kattava ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä ja sitä ympäröivistä tekijöistä. (Stickdorn ym. 2018b, 14-15.) Tässä opinnäytetyössä valmisteleva tutkimus aloitettiin yhteistyöllä toimeksiantajan kanssa. Ennen opinnäytetyön aloittamista, toimeksiantajan edustajaa haastateltiin kahdesti. Haastattelujen tarkoituksena oli varmistaa, että toimeksiantajan tavoite tutkimukselle muodostui selkeäksi ja opinnäytetyö tuottaa toimeksiantajalle tavoitteen mukaista tietoa. Näiden haastattelujen

perusteella muodostettiin tutkimuksen tarkoitus ja tavoite, tutkimuskysymykset, sekä kehittämistehtävä.

Tutkimuskysymysten muodostamisen jälkeen valmistettavaa tutkimusta jatkettiin perehtymällä opinnäytetyön aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen, verkkomateriaaliin, webinaareihin ja podcasteihin. Aiheeseen liittyvää kirjallisuutta etsittiin kirjastoista ja verkkomateriaalia ja webinaareja etsittiin Google ja Google Scholar- hakukoneita käyttämällä. Molemmissa hauissa käytettiin hakusanoja ”kiinteistö”, ”kiinteistöala”, ”kiinteistöliiketoiminta”, ”kiinteistön elinkaari”, ”asunnot”, ”asuinhuoneisto”, ”biodiversiteetti”, ”luontokato”, ”vastuullisuus”, ”vastuullisuusraportointi”, ”vastuullisuusstandardi”, ”vastuullisuusviitekehys” ja ”TNFD”. Aiheeseen liittyviä podcasteja haettiin Spotify:n, Yle Arena:n ja Apple Podcasts-sovelluksien valikoimasta käyttämällä hakusanoja ”kiinteistöala”, ”vastuullisuus”, ”vastuullisuusraportointi”, ”biodiversiteetti”, ”TNFD”, ”real estate”, ”sustainability”, ”ESG”, ”sustainability reporting” ja ”biodiversity”.

Valmistettava tutkimus loi pohjan tutkittavan ilmiön kokonaisvaltaiseen ymmärrykseen, ja sen pohjalta rakennettiin myös opinnäytetyön tietoperusta. Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite, tutkimuskysymykset, kehittämistehtävä, sekä valmistettavan tutkimuksen yhteenveto käytiin toimeksiantajan kanssa vielä tässä vaiheessa läpi, jotta varmistuttiin, että tutkimus vastaa edelleen toimeksiantajan tavoitteisiin. Stickdorn ym. (2018b, 16) mukaan valmistettava tutkimus on hyvä käydä toimeksiantajan kanssa läpi ennen sekundaariseen tutkimukseen siirtymistä, jotta varmistutaan, että molemmat osapuolet ovat samassa ymmärryksessä vallitsevasta tilanteesta, sekä tutkimuksen tavoitteesta.

Sekundaarisen tutkimuksen tarkoitus on selvittää, millaista tutkimusta tutkittavaan ilmiöön liittyen on jo tehty, tarkentaa tutkimuskysymyksiä sekä tunnistaa tutkimuksen kannalta olennaisia tietolähteitä. Sekundaarinen data voi olla kvalitatiivista tai kvantitatiivista. (Stickdorn ym. 2018b, 17.) Tässä opinnäytetyössä sekundaarista tutkimuksen lähteinä käytettiin pääasiassa Google Scholar- sekä Finna- ja Theseus-tietokantoja. Aiempia aiheeseen liittyviä tutkimuksia haettiin käyttämällä hakusanoja ”kiinteistö”, ”kiinteistöala”, ”kiinteistöliiketoiminta”, ”kiinteistön elinkaari”, ”asunnot”, ”asuinhuoneisto”, ”biodiversiteetti”, ”luontokato”, ”vastuullisuus”, ”vastuullisuusraportointi”, ”vastuullisuusstandardi”, ”vastuullisuusviitekehys” ja ”TNFD”.

5.1.2 Benchmarking

Toisena tutkimusmenetelmänä käytettiin Benchmarking-vertailuanalyysiä, jolla verrattiin kiinteistöalan toimijoita, ja heidän käyttämiään vastuullisuusraportointistandardeja ja -viitekehysä. Benchmarking-vertailuanalyysi on menetelmä, jonka avulla organisaatiot voivat verrata tuotteitaan, palveluitaan tai asiakaskokemustaan alan muiden toimijoiden kanssa, ja vertailun avulla tunnistaa parhaat toimintatavat (Curedale 2013, 49). Tässä opinnäytetyössä

analyysin tavoitteena oli löytää ne toimijat, jotka jo käyttävät TNFD-viitekehystä tai ovat otaneet sen joiltain osin osaksi vastuullisuustyötään, sekä hahmottaa yhteyksiä vastuullisuusraportoinnissa käytettävien standardien ja viitekehysten välillä. Näiden tulosten perusteella tunnistettiin haastatteluun sopivat organisaatiot, ja niiden avulla pyrittiin myös löytämään yhteyksiä toisiaan tukevien vastuullisuusstandardien ja -viitekehysten välillä.

Benchmarking-vertailuanalyysi aloitettiin määrittelemällä mitä vertailulla haluttiin selvittää. Tässä opinnäytetyössä verrattiin Suomessa kiinteistöalalla vaikuttavia toimijoita, ja näiden toimijoiden käyttämiä vastuullisuusraportointistandardeja ja -viitekehysiä. Vertailuun otettavat organisaatiot tunnistettiin alan tunnetuimmista toimijoista, sekä etsimällä hakukoneella hakusanoilla ”kiinteistö”, ”kiinteistöala”, ”kiinteistöliiketoiminta”, ”kiinteistön elinkaari”, ”asunnot”, ”asuinhuoneisto”, ”vastuullisuus”, ”vastuullisuusraportointi”, ”vastuullisuusstandardi”, ”vastuullisuusviitekehys” ja ”TNFD”. Hakujen perusteella vertailuun otettiin lopulta yhteensä 8 toimijaa. Osalla vertailuun valituista toimijoista kiinteistöliiketoiminta on organisaation pääliiketoimintaa, kun taas osalla kiinteistöliiketoiminta on osa muuta liiketoimintakokonaisuutta.

Kun vertailuun otettavat organisaatiot oli tunnistettu, organisaatioiden käyttämiä vastuullisuusraportoinnin standardeja ja viitekehysiä alettiin etsiä organisaatioiden verkkosivuilta, sekä vuosikertomuksista ja vastuullisuusraporteista. Tulokset kerättiin Excel-taulukkoon, ja taulukosta poistettiin ne raportointiviitekehukset ja -standardit, jotka esiintyivät vain yhden toimijan kertomuksissa. Vertailuun otettiin mukaan seuraavat raportointiviitekehukset ja -standardit: GRI (Global Reporting Initiative), TCFD (TaskForce on Climate-related Financial Disclosures), TNFD (TaskForce on Nature-related Financial Disclosures), GRESB (Global Real Estate Sustainability Benchmark), SBTi (Science Bases Targets initiative), YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (SDG's, UN Sustainable Development Goals) ja YK:n Global Compact. Benchmarking-vertailuanalyysi on opinnäytetyön liite 1.

5.1.3 Asiantuntijahaastattelut

Tutkimustietoa täydennettiin asiantuntijahaastatteluilla. Haastattelu on hyvä tutkimusmenetelmä myös ilmiöille, joita on tutkittu vähän, koska haastattelulla voidaan saada kerätyksi myös uusia näkökulmia avaavaa aineistoa, sekä uutta, syvällistä tietoa tutkittavasta ilmiöstä (Ojasalo ym. 2014, 106). Näin ollen haastattelu sopi hyvin tutkimusmenetelmäksi myös tässä opinnäytetyössä. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset on laadittu jo ennakoon, mutta haastattelija voi vaihdella niiden järjestystä tai poiketa etukäteen laadituista sanamuodoista, sekä poistaa tai lisätä haastattelussa esitettäviä kysymyksiä haastattelun edetessä (Ojasalo ym. 2014, 108).

Asiantuntijahaastatteluun osallistujien valinnassa hyödynnettiin desk research-tutkimusta, sekä benchmarking-vertailuanalyysejä. Haastatteluun pyydettiin ensisijaisesti sellaisia organisaatioita, jotka benchmarking-vertailuanalyyseissä perusteella jo käyttivät vastuullisuusraportoinnissaan TNFD-viitekehystä, suunnittelivat sen käyttöä tai olivat muuten huomioineet biodiversiteetin vastuullisuusstrategiassaan. Haastattelupyynnöt lähetettiin organisaatioiden vastuullisuuspäälliköille tai -koordinaattoreille. Koska sopivien haastateltavien tavoittaminen osoittautui vaikeaksi, haastattelupyynnöitä päädyttiin lähettämään myös kiinteistöalan asiantuntijaorganisaatioille.

Tämän opinnäytteen asiantuntijahaastatteluihin osallistui 2 henkilöä, jotka molemmat työskentelevät vastuullisuusalan tehtävissä kiinteistöalalla toimivissa organisaatioissa. Tavoitteena oli saada vähintään 5 haastateltavaa, mutta koska aihe on vielä hyvin uusi ja useat organisaatiot ovat tutustuneet siihen vasta hyvin ylätasolla, haastateltavia ei onnistuttu saamaan enempää. Tuomi & Sarajärvi (2002, 98) toteavat, että laadullisessa tutkimuksessa ratkaisevaa ei ole aineiston koko, vaan tutkimuksen syvyys ja sisältö ja että tilastollista yleistystä tärkeämpää laadullisessa tutkimuksessa on onnistua kuvaamaan ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle.

Haastateltaville annettiin mahdollisuus toteuttaa haastattelu kasvotusten, Teams-yhteyden kautta tai vastaamalla kysymyksiin kirjallisesti. Koska haastattelu haluttiin toteuttaa puolistrukturoituna haastatteluna, jossa haastattelu voi edetä vapaasti ja kysymyksiä voi muokata haastattelun aikana, pyrittiin haastattelut kuitenkin ensisijaisesti toteuttamaan joko kasvotusten tai Teams-yhteyden välityksellä.

Molemmat haastattelut järjestettiin Teams-yhteyden välityksellä. Haastateltaville lähetettiin alustavat kysymykset etukäteen tutustuttavaksi ja haastateltavilla oli mahdollisuus pyytää niihin tarkennuksia etukäteen. Haastateltaville kerrottiin etukäteen, että haastattelu toteutetaan puolistrukturoituna haastatteluna, ja että kysymykset saattavat poiketa viitteellisistä haastattelukysymyksistä. Liitteessä 2 esitellään haastatteluissa käytetyt viitteelliset haastattelukysymykset, joiden pohjalta haastattelu eteni.

Haastattelun alussa haastateltavilta pyydettiin lupa haastattelujen tallentamiseen litterointia varten. Haastattelu tallennettiin videotallenteena, ja litteroituna tekstimuotona. Haastateltavilla oli myös mahdollisuus valita, haluavatko he osallistua haastatteluun anonymyminä. Kumpikaan haastateltavista ei halunnut toteuttaa haastattelua anonymyminä. Haastateltaville kuitenkin lähetettiin opinnäytetyö luettavaksi olennaisilta osin ennen opinnäytetyön julkaisua, jolloin heillä oli mahdollisuus tarkistaa työ. Osa kysymyksistä jätettiin haastattelun edetessä kysymättä ja haastateltavilta kysyttiin myös täydentäviä kysymyksiä syvempien ja kattavampien vastausten ja näkemysten saamiseksi. Haastateltavien kanssa keskusteltiin myös tämän

opinnäytetyön tarkoituksesta, tavoitteesta ja tutkimuskysymyksistä ja heille annettiin mahdollisuus kertoa omin sanoin olennaisista asioista tutkimuksen kannalta.

Ensimmäinen haastateltava Alina Matula työskentelee vastuullisuusasiantuntijana Keskinäinen työeläevakuutusyhtiö Varmalla. Vastuullisuusasiantuntijana Matula on asiantuntijana organisaation omasta vastuullisuudesta, erityisesti liittyen organisaation sijoituksiin eläkeyhtiönä. Matulan tehtäviin kuuluu vastuullisuuden prosessien ylläpitämistä ja kehittämistä erityisesti organisaation ympäristövastuun näkökulmasta, mutta Matula työskentelee myös muiden vastuullisuusasioiden parissa. Matula vastaa myös organisaation TNFD-raportoinnista. (Matula 2023.)

Toinen haastateltava Petra Lamminaho työskentelee vastuullisuuskoordinaattorina Ylvalla. Vastuullisuuskoordinaattorina Lamminahon tehtäviin kuuluu organisaation käytännön työ vastuullisuuteen liittyen, kuten raportointi, vastuullisuuden avainlukujen raportointi organisaation hallitukselle, sekä muut käytännön tehtävät. (Lamminaho 2023.)

5.2 Analyysimenetelmät

Desk research-tutkimuksen ja asiantuntijahaastattelujen analysoinnissa käytettiin laadullisen sisällönanalyysin menetelmiä. Sisällönanalyysi keskittyy aineistossa esiin nouseviin asioihin, aiheisiin ja teemoihin ja sitä voidaan käyttää laajasti erilaisen aineiston analysoinnissa (Vuori 2023). Sisällönanalyysin tavoitteena on luoda kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysi on työkalu aineiston järjestämiseen, jonka jälkeen aineisto tuotetaan tuloksiksi ja siitä luodaan tutkimuksen johtopäätökset. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.)

Tutkimuksessa saatu tieto koodattiin tunnistamalla aineistosta tutkimuksen kannalta olennaisia tietoja ja teemoittelemalla nämä tiedot niiden sisällön mukaisesti. Desk research-tutkimuksen osalta aineisto koodattiin, ja teemoiteltiin opinnäytetyön tietoperustan aihepiirien mukaisesti pääryhmiin, ja alaryhmiin, sekä jo olemassa olevaan tutkimustietoon. Asiantuntijahaastatteluiden osalta aineisto koodattiin ja teemoiteltiin sen mukaisesti, miten ne vastaavat opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Asiantuntijahaastatteluiden osalta lainauksia muokattiin niin, että vastauksen sisältö pysyi ennallaan, mutta vastauksesta poistettiin ylimääräinen, teemoittelun sisällön kannalta tarpeeton tieto.

6 Tulokset ja yhteenvedo

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli auttaa toimeksiantajaa TNFD-viitekehyksen mukaisen työn aloittamisessa osana toimeksiantajan muuta vastuullisuustoimintaa. TNFD-viitekehys on uusi, ja kiinteistötoimialalla vasta vähän käytetty viitekehys ja opinnäytetyö pyrkii

tuottamaan toimeksiantajalle lisää tietoa sen sisällöstä sekä sen tuomisesta osaksi yrityksen vastuullisuustyötä yritysten kokemusten näkökulmasta.

Opinnäytetyölle määriteltiin kolme tutkimuskysymystä, ja opinnäytetyön tulokset esitetään alakappaleissa tutkimuskysymysten mukaisesti. Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä pyrittiin ymmärtämään TNFD-viitekehyksen merkitystä kiinteistöliiketoiminnalle ja hakemaan vastausta sille, miksi biodiversiteetin sisällyttäminen organisaation vastuullisuusraportointiin on merkityksellistä. Toisella tutkimuskysymyksellä haluttiin selvittää, kuinka laajasti TNFD-viitekehys on jo käytössä kiinteistöliiketoiminnan toimijoilla, ja onko raportointikehyksillä havaittavissa jonkinlaisia yhtäläisyyksiä. Kolmannella tutkimuskysymyksellä pyrittiin luomaan toimeksiantajalle mahdollisimman selkeät suuntaviivat TNFD-viitekehyksen mukaisen raportoinnin aloittamiseksi organisaatiossa.

6.1 Mitä TNFD-viitekehyksen sisältö merkitsee kiinteistöliiketoiminnalle?

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ”Mitä TNFD-viitekehyksen sisältö merkitsee kiinteistöliiketoiminnalle” vastaamiseksi tutkimuksessa yhdistettiin asiantuntijahaastattelusta saatuja vastauksia, sekä desk research-tutkimusta. Laajemman ymmärryksen saavuttamiseksi aiheen ympäriltä, tarkasteltiin myös biodiversiteetin heikkenemisen merkitystä kiinteistöliiketoiminnalle, sekä kiinteistöliiketoiminnan vaikutusta luontoon ja biodiversiteettiin.

Molemmat haastateltavista tunnistivat biodiversiteetin huomioimisen merkityksen olennaisena tekijänä kiinteistöjen ja sijoitusten arvon säilyttämisessä ja mahdollisessa kehittämisessä, sekä siinä, kuinka houkuttelevana sijoituskohteena sijoittajat näkevät organisaation. Matula (2023) kertoi, että biodiversiteetin merkitys on tunnistettu hiljaisista viesteistä erilaisissa sijoittajayhteisöissä, sekä seuraamalla toimialan ajankohtaisia asioita. Matula (2023) näki vastuullisuuden merkityksen olennaisena tekijänä yritykselle ylipäätään toimia markkinoilla:

”Mietitään, että mikä on se vastuullisuuden lisäarvo ja miten se rahallinen lisäarvo muodostuu. Se tuntuu tyhmältä kysymykseltä, koska olemalla vastuullinen yhtiö pidät yllä mahdollisuuden olla olemassa markkinoilla, ja se vaikuttaa koko toimintaympäristöön.” (Matula 2023.)

Molemmat haastateltavista nostivat myös esille biodiversiteetin ympärille muodostuvan lainsäädännön ja sääntelyn. Matula (2023) totesi, että on vaikea tunnistaa, onko merkityksellisempää regulaatio, vai luontokadon ja yleisesti ympäristökriisin aiheuttamat monenlaiset ilmiöt ja vaikutukset. Lamminaho (2023) kertoi, että yrityksen riskiarvioissa on havaittu, että kiinteistöjen arvo saattaa muuttua, kun erinäiset säädökset kiristyvät, ja täytyy huomioida minkälaisilla alueilla kiinteistöt sijaitsevat.

Matula (2023) nosti esille myös tulevan rakentamisen osalta erilaiset rakentamisen rajoitukset, ja vihreän rakentamisen nousun. Vihreällä rakentamisella tarkoitetaan rakentamista vähähiilisistä ja kestävästä materiaaleista energiatehokkaisiin ja helposti muunneltaviin tiloihin, joita lämmitetään vähäpäästöisellä energialla. Vihreässä rakentamisessa huomioidaan myös vähäpäästöisten tai vihreällä sähköllä käytettävien koneiden käyttö työmailla, sekä hävikin minimointi, materiaalien kierrätys ja erilainen uudelleenkäyttö. Vihreään rakentamiseen liittyen tulee myös huomioida alueet, jonne rakennetaan. Alueilla kiinnitetään huomiota ympäröivään luontoon, ja julkisen ja kevyen liikenteen mahdollisuuksiin, sekä palveluiden saataavuuteen. (Mölsä 2021.)

”Mitä enemmän ympäristökriisi etenee globaalisti, sitä enemmän tulee luonnonkatastrofeja, jotka voivat tuoda todella ajankohtaisia kysymyksiä eri puolilla maailmaa” (Matula 2023).

Pohdittaessa kiinteistöliiketoiminnan vaikutusta luonnon monimuotoisuudelle, molemmat haastateltavista nostivat esille vihreän rakentamisen. Lamminaho (2023) näki, että organisaatioiden on tärkeää tulevaisuudessa miettiä rakentamisen materiaaleja, niiden vähähiilisyttä, sekä niiden hankinnan vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen sekä harkita minne rakennetaan, tarvitseeko luontoa hävittää rakennusten alta, ja turvata rakennuksen pitkä elinkaari jo suunnitteluvaiheessa. Viheralueita voidaan säilyttää ja ympäristöä muokata niin, että tiettyjä luontotyyppisiä suojellaan, joka voi myös tuottaa lisäarvoa jollekin kiinteistölle (Matula 2023).

Matula (2023) nosti esille myös organisaation mahdollisuudet vaikuttaa positiivisesti luonnon monimuotoisuuteen. Matulan mukaan koko arvoketjun ja rakennuksen elinkaaren aikana on mahdollista kiinnittää huomiota sellaisiin seikkoihin, jotka luovat hyviä vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Organisaation tulisi arvioida näitä seikkoja kvalitatiivisesti ja kvantitatiivisesti, jotta resurssit pystytään kohdentamaan järkevästi. Näiden tunnistamiseksi täytyy huomioida oman sektorin vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen, ja ottaa ne vaikutukset systemaattisesti huomioon alueesta ja projektista riippuen.

Haastateltavat näkivät TNFD-viitekehyksen monella tapaa merkityksellisenä kiinteistöliiketoiminnalle. Matula (2023) koki, että TNFD on riskienhallinnan ja mahdollisuuksien tunnistamisen työkalu, joka mahdollistaa vertailtavuutta organisaatioiden välillä. TNFD auttaa myös luomaan suuntaviivat biodiversitettyölle ja tekemään siitä systemaattista. TNFD-viitekehyksen käyttäminen tukee myös prosessin seurantaan oman toiminnan kehittämisessä. Molemmat haastateltavista tunnistivat TNFD-viitekehyksen merkityksen myös sijoittajien ja sidosryhmien näkökulmasta. Lamminaho (2023) näkee, että TNFD-viitekehys vaikuttaa myös siihen, minne tulevaisuudessa rakennetaan, ja viitekehys helpottaa koko arvoketjuun katsomista.

”Vaikka TNFD ei ole vielä vaatimus, haluamme olla mahdollisimman läpinäkyviä sijoittajille ja sidosryhmille” (Lamminaho 2023).

Kuvio 2: Yhteenvedo TNFD-viitekehyksen merkityksestä liiketoiminnalle asiantuntijahaastatteluiden mukaan.

Kuviossa 2 on teemoiteltu asiantuntijahaastatteluissa esiin nousseet seikat, jotka kertovat TNFD-viitekehyksen merkityksestä kiinteistöliiketoiminnalle. Kuvion muodostamisessa on yhdistetty samaan teemaan viittaavia lausuntoja, eikä niitä ole esitetty kuviossa välttämättä siinä sanamuodossa, jolla haastateltavat ovat ne esittäneet.

Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen aiheuttaa riskejä kaikelle liiketoiminnalle toimialasta riippumatta. Nämä riskit voivat olla hyvin suoria riskejä liiketoiminnalle, jotka aiheutuvat esimerkiksi muutoksista raaka-aineiden saatavuudessa, tai voimakkaasta hintojen vaihtelusta. Riskit voivat myös liittyä liiketoiminnan jatkuvuuden fyysisiin edellytyksiin, muutoksiin lainsäädännössä ja sääntelyssä, rahoituksen saatavuuteen ja ehtoihin, maineeseen ja brändiin ja siihen, kuinka organisaatiot onnistuvat sopeutumaan muuttuneeseen toimintaympäristöön ja toisaalta hyödyntämään sen tarjoamia mahdollisuuksia. Organisaatioiden liiketoiminta tekee myös omat vakuutuksensa luontoon esimerkiksi maan- ja vedenkäytön, päästöjen, maaperän ja veden saastuttamisen, jätteiden ja vieraslajien leviämisen kautta. Parhaassa tapauksessa vaikutukset voivat myös olla positiivisia. (Sihvonen ym. 2022, 3.)

Rakennusala, maatalous ja elintarviketeollisuus ovat Maailman talousfoorumin arvion mukaan kolme suurinta luonnosta riippuvaista sektoria, ja nämä toimialat vastaavat noin kymmenestä prosentista maailman bruttokansantuotteesta (Sihvonen ym. 2022, 29). Biodiversiteetillä ja sen heikkenemisellä on siis vakavat ja suorat vaikutukset kiinteistöliiketoimintaan etenkin rakentamisen, ja ylläpidon kautta. Jotta näihin vaikutuksiin voidaan valmistautua, organisaation on olennaista kartoittaa sen riippuvuudet ja vaikutukset luontoon huolellisesti, tarkkojen prosessien kautta.

6.2 Miten kiinteistöalan organisaatiot ovat ottaneet TNFD-viitekehyksen osaksi vastuullisuustoimintaansa?

Toiseen tutkimuskysymykseen ”Miten kiinteistöalan organisaatiot ovat ottaneet TNFD-viitekehyksen osaksi vastuullisuustoimintaansa?” vastaamiseksi tehtiin benchmark-vertailuanalyysi, jonka jälkeen tietoa täydennettiin asiantuntijahaastatteluilla. Benchmark-analyysillä selvittää, kuinka laajasti TNFD-viitekehys on jo käytössä kiinteistöliiketoiminnan toimijoilla, ja onko raportointikehyksillä havaittavissa jonkinlaisia yhtäläisyyksiä.

Benchmark-vertailuanalyysillä havaittiin, että lähes jokainen vertailuun mukaan otettu toimija ilmoitti käyttävänsä raportoinnissaan GRI-standardia, ja linkitti vastuullisuustyönsä ja raportointinsa YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin. Vain yksi toimijoista ilmoitti, että ei käytä raportoinnissaan GRI-standardia, koska koki YK:n Global Compact-ohjeistuksen mukaan raportointi kattaa samat asiat, kuin GRI-standardi.

Yhteensä viisi toimijaa ilmoitti käyttävänsä raportoinnissaan TCFD-viitekehystä vähintään jossain määrin, raportointia ohjaavana työkaluna. Jokainen toimijoista oli kuitenkin asettanut tavoitteen, mistä alkaen organisaatio tulee raportoimaan täysin TCFD-viitekehyksen mukaisesti, ellei sitä jo tehnyt. Näistä viidestä toimijasta kolme ilmoitti hyödyntävänsä TNFD-viitekehystä raportoinnissaan vähintään raportointia ohjaavana työkaluna. Kolmesta toimijasta yksi oli myös asettanut selkeän tavoitteen sille, mistä alkaen organisaatio raportoiti täysin TNFD-viitekehyksen suositusten mukaisesti. Ainoastaan ne toimijat, jotka ilmoittivat jo hyödyntävänsä TCFD-viitekehystä raportoinnissaan edes jollain tavalla, olivat huomioineet myös TNFD-viitekehyksen tulevassa vastuullisuusraportoinnissaan.

”Riskien tunnistaminen on lähtenyt liikkeelle ilmastoon liittyvistä riskeistä TCFD-viitekehyksen kautta, ja työtä on ollut luontevaa laajentaa TNFD-viitekehukseen. Monet tekijät menevät rinta rinnan varsinkin riskien osalta, koska ilmastonmuutos kiihdyttää luontokatoa, ja myös toisinpäin.” (Lamminaho 2023.)

Molemmat haastateltavista myös kokivat, että TCFD-viitekehyksen käyttäminen organisaation vastuullisuusraportoinnissa tukee ja helpottaa TNFD-viitekehyksen käyttöönottoa. Matula (2023) kertoi, että viitekehysten rakenne on samanlainen, ja niissä voidaan hyödyntää osittain

samaa tietoa. Lamminaho (2023) on myös havainnut, että TCFD-viitekehyksen käyttäminen on auttanut koko toiminnan arvoketjun tunnistamisessa, ja tuota samaa arvoketjua voidaan seurata myös TNFD-viitekehyksen mukaisessa raportoinnissa. Lamminaho totesi myös, että työtä TCFD-viitekehyksen työstämisestä on ollut luontevaa jatkaa TNFD-viitekehukseen, koska ilmastonmuutos ja luontokato ovat niin kiinteästi linkittyneitä toisiinsa.

6.3 Miten TNFD-viitekehyksen mukainen työ kannattaa aloittaa?

Kolmanteen tutkimuskysymykseen ”Miten TNFD-viitekehyksen mukainen työ kannattaa aloittaa?” vastaamiseksi tutkimuksessa yhdistettiin asiantuntijahaastatteluiden saatuja vastauksia, sekä desk research-tutkimusta. Koska TNFD-viitekehyksen käyttö liittyy tiiviisti myös muuhun biodiversiteettityöhön, tutkimuksessa perehdyttiin myös yleisesti biodiversiteettityön aloittamiseen. Tutkimuskysymyksellä pyrittiin luomaan toimeksiantajalle mahdollisimman selkeät suuntaviivat TNFD-viitekehyksen mukaisen raportoinnin aloittamiseksi organisaatiossa.

Matula (2023) kertoo, että biodiversiteettityö on aloitettu Varmalla jo vuonna 2020, kun organisaation sijoitussalkusta tehtiin selvitys luonnon monimuotoisuudesta. Alussa biodiversiteetti oli tuntunut käsitteenä vaikealta kokonaisuudelta, joka oli tuntunut huomattavasti vaikeammalta ottaa huomioon osana vastuullisuustyötä, kuin jo tutummat ilmastoasiat. Biodiversiteettiin liittyville asioille ei ollut olemassa mittareita ja luonnon monimuotoisuuden liittyvä paikallisuus sekä biodiversiteettityön toimintaympäristön keskeneräisyys vaikeuttivat biodiversiteettityön aloittamista. Lopulta biodiversiteettityö aloitettiin yksinkertaisesti tekemällä sijoitussalkusta alustava selvitys luonnon monimuotoisuudesta.

”Biodiversiteetti on aiheena sellainen, että ihan sama mistä sektorista puhutaan, tai puhutaanko sijoittajista tai yrityksistä, ei ole olemassa valmiita ratkaisuja, ja tärkeintä on lähteä liikkeelle niistä, mitä on” (Matula 2023).

Vuonna 2021 biodiversiteettityötä jatkettiin tekemällä analyysi niistä riskeistä, mitä luonnon monimuotoisuuden hupenemisesta voi aiheuta organisaatiolle suoraan, sekä sijoitusten näkökulmasta. Sisäisellä selvityksellä pyrittiin myös tunnistamaan sektoreita, jotka ovat enemmän alttiita luonnon aiheuttamille riskeille ja aihealueita niiden ympärille, minne voisi alkaa kiinnittämään huomiota. (Matula 2023.)

Matula (2023) kertoo, että vuonna 2022 Varma laati biodiversiteetin tiekartan, joka ohjaa luonnon monimuotoisuustyötä eteenpäin. Tiekartassa on erilaisia aihealueita, kuten riskiarviointia, vaikutusten analysointia, kiinteistöportfolion biodiversiteettiohjeistus, vaikuttamista ja raportointia. Nykyinen tiekartta on tehty vuoteen 2025 saakka, mutta se on tehty niin, että sitä voidaan päivittää työn edetessä. Matula toteaa, että tiekarttaan todennäköisesti tuleekin päivityksiä sitä mukaa, kun regulaatio ja erilaiset viitekehykset kehittyvät aiheen ympärillä.

Tiekartta on luotu ohjaavaksi työkaluksi, joka rakennetaan jatkuvasti yksityiskohtaisemmillä askeleilla, ja joka edistää organisaation biodiversiteettityötä.

TNFD-hanke on julkaissut runsaasti tukimateriaalia TNFD-viitekehyksen mukaisen raportoinnin aloittamisen ja työstön tueksi. Tukimateriaalista tärkeimmät ovat sektori- ja biomikohtaiset opastukset, sekä LEAP-prosessi. Tässä yhteydessä sektorilla viitataan toimialakohtaisiin sektoreihin, kuten kemikaalit ja lääkkeet, metsätalous, infrastruktuuri ja kiinteistöt sekä tekstiilit ja vaatteet ja biomeilla erilaisiin luontoalueiden tyypeihin kuten meret, maa ja ilmakehä. TNFD-hanke on myös ilmoittanut julkaisevansa lisää sektori- ja biomikohtaista opastusta viitekehyksen ensimmäisen valmiin version julkaisun jälkeen. LEAP-prosessilla viitataan prosessiin, jonka organisaatio kykenee arvioimaan raportointinsa tarvittavaa laajuutta ennen prosessin aloittamista, tekemään tiivistä yhteistyötä kaikkien relevanttien sidosryhmien kanssa läpi koko prosessin, sekä tunnistamaan omalle liiketoiminnalleen merkitykselliset kosketuspisteet (TNFD 2023b).

Kumpikaan haastateltavista ei ollut suoranaisesti ottanut käyttöön TNFD-viitekehyksen tukimateriaalia, mutta totesivat, että materiaalia on saatettu hyödyntää biodiversiteettityössä epäsuorasti. Kumpikin haastateltavista koki, että biodiversiteetin kannalta olennaiset seikat on jo monipuolisesti tunnistettu organisaation aiemman biodiversiteettityön aikana eikä tukimateriaali tässä vaiheessa tuota lisäarvoa. Molemmat haastateltavista pitivät kuitenkin mahdollisena, että tukimateriaalia saatetaan alkaa käyttämään laajemmin siinä vaiheessa, kun raportointi aloitetaan täysin TNFD-viitekehyksen mukaisesti. (Matula 2023; Lamminaho 2023.)

Lamminaho (2023) kertoo, että Ylva on ottanut TNFD-viitekehyksen käyttöön sitä soveltaen, miettimällä riskejä nykyisen liiketoiminnan ja nykyisten kiinteistöjen osalta, sekä tarkastelemalla millaisilla alueilla omat kiinteistöt sijaitsevat. Nämä tiedot on julkaistu jo osana vastuullisuusraporttia. Lamminahon mielestä prosessin alussa olisi tärkeää tehdä kattava olennaisuusarvio ja asettaa työlle SBTi-mukaiset luontotavoitteet, jolloin koko prosessille olisi arvioitu olennaisuus ja selkeät tavoitteet.

Matula (2023) muistuttaa, että vaikka organisaation tavoitteena ei olisikaan alkaa raportoi-
maan täysin TNFD-viitekehyksen mukaisesti, sitä voidaan silti käyttää suuntaviivoina ohjaamaan organisaation biodiversiteettityötä. TNFD-viitekehyksen mukaisessa työssä kannattaa aluksi selvittää mitkä ovat viitekehyksen kosketuspinnat organisaation toimintaan, ja minne sitä voidaan sisällyttää. Jos se on resurssien puolesta mahdollista, olisi myös hyödyllistä nimetä prosessista vastaava henkilö tai ottaa ulkoista apua siihen.

7 Johtopäätökset ja pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli luoda toimeksiantajalle suuntaviivat yritystoiminnan riippuvuuksien ja vaikutusten luontoon, sekä luontoon liittyvien oman toiminnan riskien ja mahdollisuuksien tunnistamiseksi. Tässä luvussa käsitellään tehdyn tutkimuksesta saatuja tuloksia, tulosten merkitystä ja pohditaan sitä, kuinka hyvin tutkimuksella onnistuttiin vastaamaan tutkimuksen tavoitteeseen ja tutkimuskysymyksiin.

7.1 Johtopäätökset

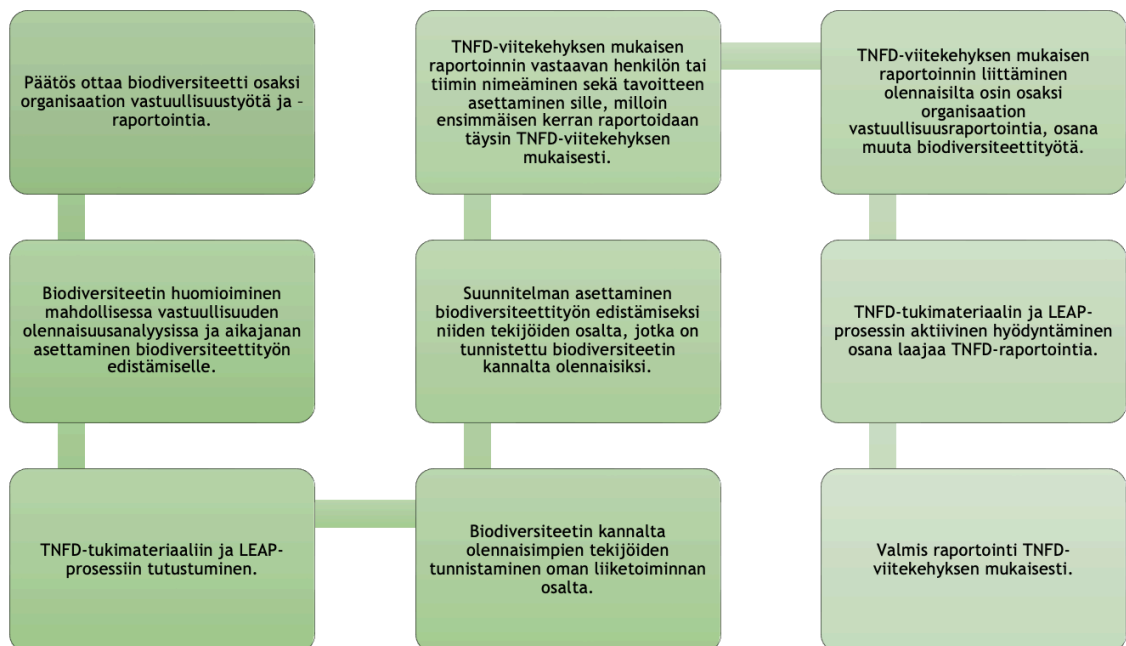
Ekokriisi muuttaa maailmaa, ja muutoksessa selviämiseksi organisaatioiden on välttämätöntä olla tietoisia ympärillään tapahtuvasta muutoksesta. Kaikki organisaatiot toimialasta riippumatta ovat jollain tapaa riippuvaisia luontopääomasta. Organisaation on tärkeää tunnistaa toimintansa riippuvuudet luonnosta ja vaikutukset luontoon, sekä luontokadon aiheuttamat riskit ja mahdollisuudet. TNFD-viitekehys auttaa organisaatiota edistämään tätä työtä systemaattisesti ja raportoimaan näistä osana organisaation vastuullisuusraportointia. Asiantuntijahaastatteluissa kuitenkin ilmeni, että huomattavista vaikutuksistaan huolimatta biodiversiteetti ja luontokato on vielä monella tapaa heikosti tunnettu käsite, eikä työkaluja sen työstämiseen ole.

TNFD-viitekehys on tärkeimmillään organisaation riskienhallintatyökalu, joka auttaa organisaatiota valmistautumaan luontokadon aiheuttamiin muutoksiin sekä omalla toimialallaan, että toimintaympäristössään. Viitekehys on myös tärkeä työkalu uudenlaisten liiketoimintamallien tunnistamiseen ja organisaatio voi sen avulla löytää keinoja, joiden kautta sen toiminnalla voi myös olla luontopositiivinen vaikutus. TNFD-viitekehysten avulla organisaatiot voivat systemaattisesti lähteä kehittämään biodiversiteettityötään, seuraamaan omaa kehittymistään, ja vertaamaan toimintaansa muihin alan toimijoihin. Systemaattisella biodiversiteettityöllä organisaatiot varmistavat mahdollisuutensa toimia myös tulevaisuudessa, ja TNFD-viitekehysten ohjaamalla selkeällä raportoinnilla turvaavat rahoituksen saatavuuden ja yhteistyön sidosryhmien kanssa.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että TNFD-viitekehystä ei ole vielä otettu laajasti käyttöön kiinteistötoimialalla. Tähän todennäköisesti vaikuttaa osittain myös se, että tämän opinnäytetyön kirjoittamisen hetkellä viitekehyksestä on vasta julkaistu neljä beta-versiota, ja ensimmäinen valmis versio julkaistaan todennäköisesti syyskuussa 2023, samoihin aikoihin tämän opinnäytetyön valmistumisen kanssa. Benchmarking-analyysin ja asiantuntijahaastatteluiden perusteella voidaan kuitenkin todeta, että TCFD-viitekehysten mukainen raportointi tukee organisaatiota TNFD-viitekehysten mukaisen raportoinnin aloittamisessa ja organisaatio, joka raportoi TCFD-viitekehysten mukaisesti, ottaa myös todennäköisemmin TNFD-viitekehysten osaksi vastuullisuusraportointiaan.

Tutkimus vahvisti, että biodiversiteettityö on monella organisaatiolla vielä hyvin alkutekijöissä, ja biodiversiteetti on yleisesti ottaen vielä vähäisessä roolissa vastuullisuusraportoinnissa. Asiantuntijahaastatteluiden perusteella voidaan todeta, että biodiversiteettityö kannattaa aloittaa tunnistamalla oman liiketoiminnan osalta luonnon ja biodiversiteetin kannalta tärkeimmät tekijät, ja aloittamalla biodiversiteettiselvitykset niistä. Jo prosessin alussa voidaan hyödyntää TNFD-tukimateriaalia, joka auttaa tunnistamaan näitä tekijöitä.

Yhdistämällä tutkimuksessa asiantuntijahaastatteluita ja desk research-tutkimusta muodostettiin prosessi, jota mukaillen biodiversiteettityö ja TNFD-viitekehyksen mukainen työ voidaan organisaatiossa aloittaa. On kuitenkin tärkeää huomioida, että prosessiin vaikuttaa huomattavasti se, kuinka pitkällä organisaatio jo on biodiversiteettityössään ja kuinka paljon organisaation jo käyttämät raportointiviitekehykset ja -standardit luovat pohjaa TNFD-viitekehyksen mukaiselle raportoinnille. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että TCFD-viitekehyksen mukainen raportointi tukee ja helpottaa myös TNFD-viitekehyksen mukaista raportointia. Prosessi saattaa myös muuttua ja sen painopisteet tarkentua sitä mukaa, kun regulaatio ja vaatimukset toimintaympäristössä muuttuvat biodiversiteettiin liittyen.

Kuvio 3: Prosessi TNFD-viitekehyksen mukaisen raportoinnin aloittamiseksi

Kuviossa 3 on esitetty opinnäytetyön kehittämistehtävän tuotoksena muodostettu prosessi, joka antaa toimeksiantajalle selkeät suuntaviivat TNFD-viitekehyksen mukaisen työn aloittamiseksi osana yrityksen muuta vastuullisuustoimintaa. Prosessi on suuntaa antava, ja jokaisen organisaation tulee arvioida nykyistä tilannettaan prosessin vaiheiden rinnalla.

Prosessi TNFD-viitekehyksen mukaisen raportoinnin aloittamiseksi tulee aloittaa päätöksestä ottaa biodiversiteetti osaksi organisaation vastuullisuustyötä ja -raportointia. Prosessin alussa organisaation kannattaa myös päivittää mahdollinen vastuullisuuden olennaisuusanalyysi, ja asettaa aikajana biodiversiteettityön edistämiseksi.

TNFD-tukimateriaali ja LEAP-prosessi tarjoavat kattavasti tietoa luonnon monimuotoisuuteen liittyvien riippuvuuksien, vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien tunnistamiseksi, ja sitä kannattaa hyödyntää jo prosessin aikaisessa vaiheessa, vaikka varsinainen TNFD-viitekehyksen mukainen raportointi ei olisikaan organisaation suunnitelmissa lähitulevaisuudessa, tai mahdollisesti ollenkaan. TNFD-tukimateriaalin avulla organisaation on helpompi tunnistaa biodiversiteetin kannalta olennaisimpien tekijöiden tunnistaminen oman liiketoiminnan osalta, ja tämän jälkeen asettaa suunnitelma biodiversiteettityön edistämiseksi.

Ennen varsinaisen TNFD-viitekehyksen mukaisen raportoinnin aloittamista prosessille kannattaa nimetä prosessista vastaava henkilö tai tiimi, sekä asettaa selkeä tavoite sille, milloin ensimmäisen kerran raportoidaan täysin TNFD-viitekehyksen mukaisesti. TNFD-viitekehyksen mukainen raportointi voidaan kuitenkin soveltaen tuoda osaksi organisaation vastuullisuusraportointia jo aiemmin. Ennen täydellistä TNFD-viitekehyksen mukaista raportointia raportoinnista vastaavan henkilön tai tiimin kannattaa perehtyä uudelleen TNFD-tukimateriaaliin ja LEAP-prosessiin, ja hyödyntää niitä monipuolisesti raportoinnin valmistelussa. Tämän jälkeen organisaatio on valmis raportoimaan TNFD-viitekehyksen mukaisesti.

7.2 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli luoda toimeksiantajalle suuntaviivat yritystoiminnan riippuvuuksien ja vaikutusten luontoon, sekä luontoon liittyvien oman toiminnan riskien ja mahdollisuuksien tunnistamiseksi. Tutkimuksen tavoitteen tukemiseksi tutkimuskysymyksillä haluttiin myös selvittää mitä TNFD-viitekehyksen sisältö merkitsee kiinteistöliiketoiminnalle ja miten kiinteistöalan organisaatiot ovat ottaneet TNFD-viitekehyksen osaksi vastuullisuustoimintaansa.

Tutkimuksella onnistuttiin tuottamaan toimeksiantajalle tiekartta TNFD-viitekehyksen käyttöönoton tukemiseksi, ja sitä kautta luomaan toimeksiantajalle suuntaviivat yritystoiminnan riippuvuuksien ja vaikutusten luontoon, sekä luontoon liittyvien oman toiminnan riskien ja mahdollisuuksien tunnistamiseksi. Tiekartta auttaa toimeksiantajaa ottamaan biodiversiteetin osaksi muuta organisaation vastuullisuustoimintaa ja -raportointia, ja lopulta ottamaan TNFD-viitekehyksen osaksi organisaation vastuullisuusraportointia. Tiekartta toimii tavoitteen mukaisesti suuntaviivana työn aloittamiselle, mutta sitä tulee noudattaa soveltaen. Asiantuntija-haastattelut toivat esille, että eteneminen kohti TNFD-raportointia voi edetä erilaisten vaiheiden kautta riippuen siitä, kuinka laajasti biodiversiteetti on jo otettu osaksi organisaation vastuullisuustyötä, ja mitä raportointiviitekehyksiä ja -standardeja organisaatiot jo käyttävät.

Asiantuntijahaastattelussa korostui myös biodiversiteettityön keskeneräisyys, ja jatkuvasti kehittyvät ja muuttuvat odotukset ja säädäntö. Tästä syystä biodiversiteettityön osalta on tärkeää seurata aktiivisesti aiheeseen liittyvää uutta tietoa, asiantuntijoita ja toimintaympäristön muutoksia, ja olla valmiina päivittämään omaa suunnitelmaa ja tiekarttaa biodiversiteettityön edistämiseksi.

Tutkimuskysymysten osalta tutkimuksella onnistuttiin myös kartoittamaan TNFD-viitekehyksen merkitystä kiinteistöliiketoiminnalle, ja ymmärtämään biodiversiteetin heikkenemisen merkitystä kiinteistöliiketoiminnalle, sekä kiinteistöliiketoiminnan vaikutusta luontoon ja biodiversiteettiin. Näiden tulosten käsittely on merkityksellinen ajuri biodiversiteetin ottamiseen osaksi organisaation vastuullisuustyötä. Desk research-tutkimus keskittyi ymmärtämään biodiversiteetin heikkenemisen suoria luontovaikutuksia liiketoimintaan, ja toisaalta liiketoiminnan vaikutuksia luontoon, kun taas asiantuntijahaastattelussa korostui lainsäädännön, sääntelyn ja sijoittajien odotusten merkitys biodiversiteettityön edistämässä. Liiketoiminnan jatkuvuuden kannalta merkityksellisemmäksi osoittautui se, kuinka hyvin organisaatio pystyy tunnistamaan luontokadon aiheuttamat riskit liiketoiminnalleen, mutta toisaalta kuinka se pystyy osoittamaan resilienssiä, ja löytämään uusia liiketoimintamahdollisuuksia, joilla voi olla jopa luontopositiivisia vaikutuksia.

Benchmarking analyysin toteuttaminen osoittautui osittain haastavaksi, koska vertailuun otettujen organisaatioiden päätoimialat vaihtelivat, ja se osittain vaikutti organisaatioiden valitsemiin ja käyttämiin raportointistandardeihin, ja -viitekehyksiin. Analyysia pystyttiin kuitenkin hyödyntämään jossain määrin yhtäläisyyksien löytämiseksi, sekä mahdollisten asiantuntijahaastateltavien tunnistamiseksi. Onnistuneempaa analyysia varten olisi olennaista määrittää tarkemmin vertailuun otettavat raportointiviitekehykset ja -standardit, sekä käyttää vertailtavissa organisaatioissa suurempaa otantaa. Koska raportointiviitekehykset ja -standardit ovat kansainvälisiä, vertailun ei tarvitsisi sijoittua pelkästään Suomeen. Laajentamalla vertailuun otettavien organisaatioiden maantieteellistä aluetta, voitaisiin vertailtavien organisaatioiden määrää kasvattaa, ja silti rajata niiden pääliiketoiminta-aluetta tarkemmin toisiaan vastavaksi.

Haastatteluiden osalta otanta jäi suppeaksi, koska asiantuntijahaastatteluihin saatiin lopulta vain kaksi osallistujaa. Molemmat haastateltavista olivat kuitenkin erittäin hyvin perehtyneitä aiheeseen, ja biodiversiteettityötä oli edistetty molempien haastateltavien organisaatioissa. Toimeksiantaja koki myös palautteessaan, että haastatteluun osallistuneet organisaatiot olivat molemmat vastuullisuustyössään arvostettuja, ja tutkimuksen kannalta relevantteja haastateltavia. Haastatteluissa pystyttiin perehtymään aiheeseen syvällisesti ja molemmat haastateltavat pystyivät kertomaan kattavasti kokemuksistaan biodiversiteettityön ja TNFD-viitekehyksen parissa. Yhdistämällä asiantuntijahaastattelut syventävinä tutkimusmenetelminä muihin tutkimusmenetelmiin, tutkimus onnistui kuitenkin vastaamaan tutkimuksen tavoitteeseen.

Myös asiantuntijahaastatteluiden osalta haastateltavien hakua olisi voinut maantieteellisesti laajentaa, jolloin haastateltavien määrää olisi todennäköisesti saatu kasvatettua huomattavasti, ja asiantuntijahaastatteluista olisi voitu tehdä kattavampaa analyysia.

Tutkimus onnistuttiin toteuttamaan tutkimuksen eettisiä periaatteita noudattaen koko aineiston elinkaaren osalta. Tutkimus tehtiin ja tutkimustulokset kirjattiin rehellisesti, tarkasti ja huolellisesti. Tutkimuksessa käytettyjen lähteiden valitsemiseen käytettiin lähdekritiikkiä ja tutkimuksen lähteiksi valittiin ainoastaan luotettavia lähteitä. Tutkimuksessa kerätty tieto pysyi luottamuksellisena koko tutkimusprosessin ajan, ja tutkimukseen osallistuneille asiantuntijoille tarjottiin mahdollisuus esiintyä tutkimuksessa anonymieina. Molemmat haastateltavat valitsivat esiintyä tutkimuksessa omalla nimellään ja oman organisaationsa edustajina, jolloin haastateltaville annettiin vielä mahdollisuus lukea opinnäytetyö haastattelusta saadun sisällön kannalta olennaisin osin läpi ja kommentoida sitä ennen työn julkaisemista.

Koska tutkittava ilmiö on uusi, ja tietoa on saatavilla rajatusti, aineistonkeruussa käytettiin triangulaatiota luotettavuuden lisäämiseksi. Tässä opinnäytetyössä triangulaatiolla tarkoitettiin ilmiön tutkimista useista eri näkökulmista, käyttämällä erilaisia aineistoja sekä tiedonkeruumenetelmiä.

TNFD-viitekehys on vielä kehitysvaiheessa, ja sen ensimmäinen valmis versio julkaistaan syyskuussa 2023. Julkaisun jälkeen viitekehysten käyttö osana organisaation vastuullisuusraportointia tulee lisääntymään monissa organisaatioissa. Tämän opinnäytetyön tuloksia ja johtopäätöksiä voidaan hyödyntää tukena biodiversiteettityön ja TNFD-raportoinnin aloittamisessa ja kehittämisessä toimialasta riippumatta. Tämän opinnäytetyön tutkimus voidaan toistaa siinä vaiheessa, kun useampi organisaatio on jo raportoinut täysin TNFD-viitekehysten mukaisesti ja sääntely biodiversiteettityön ja vastuullisuusraportoinnin ympärillä on kehittynyt.

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut erittäin opettavainen prosessi, joka on lisännyt ymmärrystä erityisesti luontokadon etenemisen ja sen aiheuttamien riskien vaikutuksista kaikissa yhteiskunnissa, ihmisille ja organisaatioille toimialasta riippumatta. TNFD-viitekehys auttaa organisaatioita raportoimaan läpinäkyvästi ja tunnistamaan omia riippuvuuksiaan ja vaikutuksiaan luontoon. Näiden tekijöiden tunnistaminen on olennaista, jotta organisaatiot voivat tunnistaa luontokadon aiheuttamat riskit liiketoiminnalleen, ja toisaalta löytää uusia mahdollisuuksia liiketoimintansa kehittämiseen, ja muuttamiseen luontopositiivisempaan suuntaan. Ekokriisi uhkaa elämää maapallolla, ja organisaatioilla on valtava vaikutus luontokadon hidastamiseen ja lopulta pysäyttämiseen. TNFD-viitekehysten avulla jokainen organisaatio voi osallistua suunnan muuttamiseen, ja samalla varmistaa oman toimintansa jatkuvuuden.

Lähteet

Painetut

- Curedale, R. 2013. Service Design 250 essential methods. Design Community College: California.
- Kauppinen, J. 2022. Monimuotoisuus - lyhyt oppimäärä. Helsinki: Siltala.
- Koipijärvi, T. & Kuvaja, S. 2020. Yritysvastuu 20.0. Johtamisen uusi normaali. 2. uudistettu painos. Helsinki: Kauppakamari.
- Kurittu, K. 2018. Yritysvastuuraportointi. kiinnostavan viestinnän käsikirja. Helsinki: Alma Talent.
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät - Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Stickdorn, M., Lawrence, A., Hormess, M. & Schneider, J. 2018b. This is service design methods, expanded service design thinking methods for real projects. 3. painos. O'Reilly Media: California.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sähköiset

- Almond, R. E. A., Grooten, M., & Peterson, T. 2022. WWF. Living Planet Report 2022 - Building a nature-positive society. Viitattu 15.4.2023. <https://livingplanet.panda.org/>
- Asuntosäätiön vuosi 2022 2023. Asuntosäätiö. Viitattu 18.6.2023. <https://www.asuntosaatio.fi/asuntosaatio/vuosikertomus/>
- Dufva, M. & Rekola, S. 2023. Megatrendit 2023. Ymmärrystä yllätysten aikaan. Sitra. Viitattu 24.4.2023. <https://www.sitra.fi/julkaisut/megatrendit-2023/#esipuhe>
- Ilmarisen vuosi- ja kestävyysraportti 2022 2023. Ilmarinen. Viitattu 15.6.2023. <https://www.ilmarinen.fi/tietoa-ilmarisesta/taloudellisia-tietoja/vuosi-ja-yritysvastuura-portti/>
- Innanen, P. 2018. Palvelumuotoiluprosessin vaiheet. Palvelumuotoilu Palo. Viitattu 9.4.2023. <https://www.palvelumuotoilupalo.fi/blogi/palvelumuotoilun-prosessin-vaiheet/>
- Jyväskylän yliopisto 2021. Laadullinen tutkimus. Viitattu 9.4.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>
- Kojamo 2023. Toimintaympäristö ja trendit. Viitattu 18.5.2023. <https://kojamo.fi/yhtio/toimintaymparisto-ja-trendit/>

- Miettinen, M. & Sairanen, E. 2022. YK:n luontokokouksesta uutta toivoa luonnolle - Koostimme 6 tärkeintä nostoa. Sitra. Viitattu 16.4.2023. <https://www.sitra.fi/artikkelit/ykn-luontokokouksesta-uutta-toivoa-luonnolle-koostimme-6-tarkeinta-nostoa/>
- Mölsä, S. 2021. Vihreä vallankumous alkoi rakentamisessa - kohta se on arkipäivää työmailla. Rakennuslehti. Viitattu 4.8.2023. <https://www.rakennuslehti.fi/2021/03/vihrea-vallankumous-alkoi-rakentamisessa-kohta-se-on-arkipaivaa-tyomailla/>
- Rakli Ry. 2012. Kiinteistöliiketoiminnan sanasto. 2. laitos. Viitattu 12.6.2023. https://sanastokeskus.fi/tiedostot/pdf/Kiinteistoliiketoiminnan_sanasto2.pdf?file=pdf/Kiinteistoliiketoiminnan_sanasto2.pdf
- Saton vastuullisuus 2022 2023. SATO. Viitattu 15.6.2023. <https://www.sato.fi/fi/vuosikertomus-2022>
- Sihvonen, H., Clément, N., Pessala, P., Koski, I., Linnamaa, P., Mäntylä, I., Saario, M. & Hjelt, M. 2022. Mitä luonto merkitsee liiketoiminnalle? Sitra. Viitattu 12.6.2023. <https://www.sitra.fi/julkaisut/mita-luonto-merkitsee-liiketoiminnalle/>
- Stickdorn, M., Hormess, M., Lawrence, A. & Schneider, J. 2018a. This Is Service Design Doing: Applying Service Design Thinking in the Real World. Viitattu 10.4.2023. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/laurea/reader.action?docID=5219777>
- Sustainability report 2022 2023. Retta. Viitattu 19.6.2023. <https://retta.fi/wp-content/uploads/2023/07/Retta-sustainability-report-Final-2023-07-12.pdf>
- The IFRS Foundation 2023. What is the difference between standards and frameworks? Viitattu 21.5.2023. <https://help.sasb.org/hc/en-us/articles/360052003652-What-is-the-difference-between-standards-and-frameworks->
- The TNFD Nature-related Risk and Opportunity Management and Disclosure Framework Final Draft - Beta v0.4. 2023. Taskforce on Nature-related Financial Disclosures. Viitattu 18.5.2023. https://framework.tnfd.global/wp-content/uploads/2023/03/23-23882-TNFD_v0.4_Integrated_Framework_v7.pdf
- TNFD 2023c. Draft recommended disclosures. Viitattu 17.6.2023. <https://framework.tnfd.global/draft-recommended-disclosures/>
- TNFD 2023a. Introduction to the Framework. Viitattu 8.4.2023. <https://framework.tnfd.global/introduction-to-the-framework/>

TNFD 2023b. LEAP - The risk and opportunity assessment approach. Viitattu 21.5.2023.
<https://framework.tnfd.global/leap-the-risk-and-opportunity-assessment-approach/>

UN Environment Programme 2023. The domino effect – biodiversity loss and why it matters?
Viitattu 16.4.2023. <https://www.unep.org/explore-topics/ecosystems-and-biodiversity>

Valtioneuvosto 2022. YK:n luontokokous saavutti sovun luontokadon pysäyttämistä vuoteen 2030 mennessä - maailman valtioille 30 prosentin suojelu- ja ennallistamistavoitteet. Viitattu 14.9.2023. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/yk-n-luontokokous-saavutti-sovun-luontokadon-pysayttamisesta-vuoteen-2030-mennessa-maailman-valtioille-30-prosentin-suojelu-ja-ennallistamistavoitteet-1>

Vuori, J. 2023. Laadullinen sisällönanalyysi. Tietoarkisto. Viitattu 8.7.2023.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>

Vuosi- ja vastuullisuusraportti 2022 2023. Varma. Viitattu 16.6.2023.
<https://www.varma.fi/tama-on-varma/vuosi-ja-yritysvastuuraportti/>

Vuosikertomus 2022 2023. Kojamo Oyj. Viitattu 9.4.2023. <https://kojamo.fi/vuosikertomus-2022/>

Ylvan TCFD- ja EU-taksonomiaraportti 2023. Ylva. Viitattu 4.7.2023. <https://ylva.fi/taloustiedot/>

Ylva toimintakertomus ja tilinpäätös 2022 2023. Ylva. Viitattu 23.6.2023. <https://ylva.fi/taloustiedot/>

Y-Säätiön vastuullisuusraportti 2022 2023. Y-Säätiö. Viitattu 16.6.2023. https://ysaatio.fi/wp-content/uploads/2023/04/Y-Saatio_Vastuullisuusraportti_FINAL.pdf

Julkaisemattomat

Lamminaho, P. 2023. Asiantuntijahaastattelu 29.6.2023. Ylva. Helsinki.

Matula, A. 2023. Asiantuntijahaastattelu 28.6.2023. Varma. Helsinki

Kuviot

Kuvio 1: Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite, tutkimuskysymykset ja kehittämistehtävä	7
Kuvio 2: Yhteenveto TNFD-viitekehyksen merkityksestä liiketoiminnalle asiantuntijahaastatteluiden mukaan.....	28
Kuvio 3: Prosessi TNFD-viitekehyksen mukaisen raportoinnin aloittamiseksi.....	33

Liitteet

Liite 1: Benchmarking-analyysi	42
Liite 2: Asiantuntijahaastatteluiden viitteelliset kysymykset.....	43

Liite 1: Benchmarking-analyysi

	GRI	TCFD	TNFD	GRESB	SBTI	YK:n kestäväin kehityksen tavoitteet	YK:n Global Compact
Kojamo (Vuosikertomus 2022 2023, 28-29,63.)	X	X		X		X	
Sato (Saton vastuullisuus 2022 2023, 18, 32.)	X	X		X			
Varma (Vuosi- ja vastuullisuusraportti 2022 2023, 104-105.)	X	X	(X)	X	X	X	X
Ilmarinen (Ilmarisen vuosi- ja kestävyysraportti 2022 2023, 12, 20, 77-78.)	X	X	(X)	X		X	
Y-Säätiö (Y-Säätiön vastuullisuusraportti 2022 2023, 4-5.)	X					X	
Asuntosäätiö (Asuntosäätiön vuosi 2022 2023, 34, 63.)	X					X	
Ylva (Ylvan TCFD- ja EU-taksoniaraportti 2023, 3; Ylva toimintakertomus ja tilinpäätös 2022 2023, 9.)		X	(X)		X	X	X
Retta (Sustainability report 2022 2023, 11, 14, 31-35.)	X				X	X	

Liite 2: Asiantuntijahaastatteluiden viitteelliset kysymykset

Taustatiedot:

- Kuka olet ja mikä on roolisi yrityksessä?
- Kuinka kauan olet työskennellyt yritysvastuuasioihin liittyvissä tehtävissä?

Raportointi:

- Mitä raportointiviitekehyksiä tai -standardeja käytätte tällä hetkellä?
- Miten olette valinneet käyttämänne viitekehykset ja standardit?

TNFD:

- Miten olette ottaneet luonnon monimuotoisuuden osaksi yrityksenne vastuullisuustyötä?
- Kuinka merkityksellisenä näette biodiversiteetin heikkenemisen kiinteistöliiketoiminnalle?
- Millaisena näette kiinteistöliiketoiminnan vaikutusmahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen?
- Kuinka hyvin olette tutustuneet TNFD-viitekehukseen?
- Mikä on mielestänne sen tärkein merkitys ja arvo kiinteistöliiketoiminnalle?
- Oletteko ottaneet käyttöönne TNFD-viitekehysten?
- Jos KYLLÄ:
 - Missä laajuudessa olette hyödyntäneet viitekehystä?
 - Mitä uutta sisältöä näette TNFD-viitekehysten tuovat vastuullisuusraportointiin?
 - Minkä prosessin kautta aloititte työskentelyn TNFD-viitekehysten kanssa?
 - Kokemuksenne perusteella, tekisittekö jotain toisin?
 - Hyödynsittekö prosessin alussa LEAP-prosessia?
 - Miksi kyllä / ei?
 - Koitteko prosessin hyödylliseksi ja autoiko se teitä tunnistamaan sellaisia riskejä ja mahdollisuuksia, joita ette olisi muuten tunnistaneet?
 - Miten hyödynsitte prosessissa TNFD:n tarjoamia tukimateriaaleja?
 - Käytättekö raportoinnissanne myös TCFD-viitekehystä?
 - Kuinka paljon olette pystyneet hyödyntämään jo käytössänne olevasta raportointitiedosta TNFD-viitekehysten työstämisessä?
 - Mitkä ovat tärkeimmät tekijät, joita olette TNFD-viitekehysten ja sen työstämisen prosessin avulla omassa liiketoiminnassanne tunnistaneet?
- Jos EI:
 - Oletteko tutustuneet TNFD-viitekehukseen?
 - Millä aikataululla olette suunnitelleet ottavanne TNFD-viitekehysten osaksi vastuullisuusraportointianne?
 - Käytättekö raportoinnissanne TCFD-viitekehystä?